

**Návrhový a evidenční list kulturního statku k zápisu
do Seznamu nemateriálních statků
tradiční a lidové kultury České republiky**

-

A. IDENTIFIKACE NAVRHOVANÉHO STATKU

1. Název statku tradiční a lidové kultury

navrhovaného/navrhovaných k zápisu do Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky (dále jen Seznam):

“Sokolnictví“ – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi

2. Periodicita projevu statku:

Četnost výskytu v jednotlivých regionech České republiky, které nejsou totožné s krajským uspořádáním, se nevýznamně liší v závislosti na výskytu bydlíšť sokolníků, přičemž sokolnictví je aktivně provozováno na celém území České republiky. Četnost výskytu v České republice je tak závislá na místě pobytu jednotlivých nositelů tohoto kulturního statku – tedy kvalifikovaných sokolníků a možnostech provozovat sokolnictví (na vnějších podmínkách – zda v daném regionu existuje možnost pro výcvik dravce, vhodné prostředí pro lov s ním apod.) V místě výskytu tohoto fenoménu jsou jeho nositeli aktivní sokolníci se složenými mysliveckými a sokolnickými zkouškami. Celorepublikově 90% sokolníků tvoří muži a 10% ženy.

O renesanci sokolnictví na území České republiky svědčí každoročně přibývající počet členů Klubu sokolníků – tedy aktivních sokolníků – nositelů této kulturní tradice. V r. 2009 má Klub sokolníků 510 členů, což tvoří 0,5% z celkového počtu členů naší mateřské organizace Českomoravské myslivecké jednoty.

Nominovaný kulturní statek (sokolnictví) jako historický způsob lovu lze spatřit zejména při sokolnických setkáních od září do konce roku, obvykle v okolí některého sokolnického střediska, avšak ani po zbytek roku nelze dravce odložit a nevěnovat se mu každý den. Sokolnictví se vyskytuje též jako individuální aktivita každého sokolníka, který dravce cvičí, na různých mysliveckých či dětských dnech, kulturních akcích nebo na hradech a zámcích jako připomínka středověkého způsobu života.¹ Nejedná se vždy o sokolnictví pouze v jeho historickém pojetí. Vrcholnou akcí je Mezinárodní sokolnické setkání v Opočně, které se koná každoročně v první polovině měsíce října.

3. Stručný popis statku:

Sokolnictví je zvláštním způsobem lovu zvěře pomocí cvičených dravců, především sokolů, jestřábů či orlů a zahrnuje i další aspekty běžně prováděné sokolníky, zejména odchovy mláďat dravců, ochranu dravců v přírodě, osvětu. Historicky jde o tradiční, specifickou oblast lovectví, která používá své vlastní metody, má svá vlastní zvířata, úlovky a filozofii.

Tento způsob lovu vznikl původně k získávání potravy a postupně se jeho význam měnil. Ve středověku sloužil spíše pro zábavu šlechty, zatímco v současnosti se sokolnictví v naší zemi považuje za součást myslivosti a to zejména za součást myslivecké tradice, pokud se jedná o historický způsob lovu.

Dnešní sokolník s ohledem na to, jak se postupně měnil význam sokolnictví, je přítelem dravců, který se vždy angažoval a angažuje v racionální ochraně dravců, zranění dravci z volné přírody u něj najdou odbornou pomoc a je-li to možné, vrací je zpět do přírody.

Sokolnictví na našem území bylo známé již v období Velké Moravy, kdy v 8. a 9. st. je doloženo

---

¹ Akce, jichž se sokolníci pravidelně účastní: např. výstavy Země živitelka, Silva regina, Natura Viva, Svatohubertské slavnosti na zámku Kuks

historicky i archeologicky. Z tohoto období pochází archeologický nález bronzového nákončí opasku s motivem pěšího lovce s dravým ptákem, dále tzv. ptačí spona a stříbrný reliéf se sokolníkem na koni, který se stal znakem českého Klubu sokolníků ČMMJ.

Ze 13. st. pochází doklad o založení osady Sokolí Dvůr (nynější Sokolov), kde poblíž královského hradu Lokte sídlili královští sokolníci, aby byl zachován klid potřebný pro výcvik loveckých dravců. Profesionální sokolníci byli zaměstnanci feudálních pánů, dravce chovali, cvičili a při lovech předváděli. Vzhledem k ostatním poddaným měli výsadní postavení a byli dobře placeni. Bydlívali v blízkosti panských sídel v tzv. sokolnách. Podobně jako Sokolí Dvůr vznikla obec Sokoleč poblíž Poděbrad, která byla také určena pro královské sokolníky. Zde se sokolnictví udrželo až do druhé poloviny 16. st., později bydleli sokolníci se svými dravci v Poděbradech, ve zvláštním domku zvaném sokolárna. Patrně poslední sokolník na panství Poděbrady zemřel v polovině 17. století. Období úpadku od II. poloviny 18. st. posunulo dravce z rukou šlechty spíše do rukou jejich zaměstnanců – myslivců, kteří pro svou potěchu dále drželi dravce a sovy.

Novodobé dějiny počal ve 20-tých letech XX. století psát Bedřich Mensdorff Pouilly, který sokolnickou tradici oživoval lovem s jestřáby a sokoly a popularizoval ji odbornými články. K další propagaci sokolnictví došlo až po r. 1945, o niž se zasloužili MUDr. Jiří Brdička, který dravce choval, a koncem 50-tých let Svatopluk Doubrava, k němuž se dále přidali Jan Kumbera a Ivan Maroši. Sokolnictví začalo vzbuzovat zájem zejména u mladých myslivců, na což reagovalo vedení ČSMS podporou vzniku sokolnické organizace u nás, kterou je Klub sokolníků. Sokolnictví současnosti již není jen o lovu. Jeho nedílnou součástí se stala osvěta, seznamování široké veřejnosti s dravci, jejich biologií a postavením v přírodě, ochrana dravců a jejich profesionální využití zejména při ochraně letišť nebo vinic. Na letištích pracují profesionální sokolníci a se svými dravci předchází často nevyčísitelným škodám zabráněním pádu letadel po střetu s ptáky. Také osvětu dnes často provádí profesionální sokolníci, kteří prostřednictvím ukázek cvičených dravců odvádějí v této oblasti velké množství práce.

4. Zeměpisná lokalizace výskytu statku:

Česká republika – patří do střeoevropského regionu. je vnitrozemský stát ležící ve střední Evropě. Sousedí na západě s [Německem](#) (délka hranice 810 km), na severu s [Polskem](#) (762 km), na východě se [Slovenskem](#) (252 km) a na jihu s [Rakouskem](#) (466 km). Rozkládá se na území tří [historických zemí](#) – [Čech](#), [Moravy](#) a [části Slezska](#) – a její plošná rozloha činí přes 78 tisíc km². V současnosti (2008) má přes 10 milionů obyvatel. Administrativně se dělí na 14 samosprávných [krajů](#) a jejím hlavním městem je [Praha](#).

Z hlediska výskytu sokolnictví není mezi jednotlivými kraji a regiony v rámci České republiky významnějšího rozdílu. Četnost výskytu v jednotlivých regionech (krajích) se nikterak významným způsobem neliší. Sokolnictví je aktivně provozováno na celém území České republiky. Za tímto účelem existuje na celém území České republiky 21 sokolnických středisek², která mají regionální působnost a zastřešují aktivity sokolníků v daném regionu. Jsou to: Brno, Český Krumlov, Hradec Králové, Cheb, Jičín, Kladno, Liberec, Mladá Boleslav, Nový Jičín, Olomouc, Opava, Opočno, Pardubice, Písek, Plzeň, Praha, Praha – východ, Přerov, Rokycany, Uherské Hradiště a Znojmo (viz příloha F 1.2.). Aktivně sokolnictví může vykonávat pouze člen sokolnické organizace, který má složený myslivecké a sokolnické zkoušky – tím je aktivní výkon sokolnictví limitován.

5. Identifikace nositele statku:

a) je-li jím fyzická osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

---

² Viz Příloha č. 2: Mapy – mapa s rozmístěním sokolnických středisek

Adresa trvalého pobytu:

Korespondenční adresa:

Telefon:

E-mail:

Souhlas nositele statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o nositeli statku:

Nositel statku ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

a) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a posouzení nominace, případné vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,

b) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.

Datum a podpis:

b) je-li jím právnická osoba:

Jméno/název: *Českomoravská myslivecká jednota – Klub sokolníků, o. s.*

Sídlo (adresa): *Jungmannova 25, 115 25 Praha 1*

Identifikační číslo: *00443174*

Statutární orgán: *Ing. Jaroslav Palas*

Kontaktní telefon: *Ing. Jaroslav Kostečka, jednatel, tel. +420608178581*

Kontaktní e-mail: *jaroslav.kostecka@cmmj.cz*

6. Souhlas nositele/nositelů statku s periodickou redokumentací:

Nositel/nositelé statku souhlasí s periodickou redokumentací statku prováděnou Národním ústavem lidové kultury zpravidla jednou za sedm let. Svým podpisem se zavazuje/zavazují, že pokud dojde k jakýmkoliv změnám v identifikačních údajích uvedených v bodě 5, neprodleně tuto skutečnost ohlásí Ministerstvu kultury.

Datum a podpis: 18. 5. 2009

7. Autor statku, je-li znám: *Není znám.*

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa trvalého pobytu:

Korespondenční adresa:

Telefon:

E-mail:

Souhlas autora statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o autorovi statku:

a) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a

posouzení nominace, případné vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,

b) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správčům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.

Datum a podpis:

8. Souhlas autora statku s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění:

Autor statku souhlasí s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění.

Datum a podpis: *Autor statku není znám.*

9. Držitel práv k užití statku, existují-li tato práva: *Tato práva neexistují.*

a) je-li jím fyzická osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa trvalého pobytu:

Korespondenční adresa:

Telefon:

E-mail:

Souhlas držitele práv k užití statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o držiteli práv k užití statku, je-li jím fyzická osoba:

Držitel práv k užití statku ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

a) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správčům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a posouzení nominace, případné vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,

b) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správčům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.

Datum a podpis:

b) je-li jím právnická osoba:

Jméno/název:

Sídlo (adresa):

Identifikační číslo:

Statutární orgán:

Kontaktní telefon:

Kontaktní e-mail:

10. Souhlas držitele práv k užití statku s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění:

Držitel práv k užití statku souhlasí s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění.

Datum a podpis:

11. Časové zařazení statku:

Kdy a kde sokolnictví vzniklo, není přesně známo. Přesto lze z existujících historických pramenů soudit, že sokolnictví vzniklo před cca 4 - 7 tisíci lety ve stepích střední Asie, kde pro jeho vznik byly velmi vhodné přírodní podmínky, k nimž patřila zejména prostorná otevřená krajina středoasijských stepí. V období 4. - 5. st. přišlo v době stěhování národů sokolnictví z Asie přes Balkán do střední Evropy. Z tohoto období byla u Vinařic nalezena tzv. „Ptačí spona“ - dravec v sokolnické čepičce, dokládající znalost sokolnictví na našem území v 5. st. n.l.

Dále aktivní sokolnictví dokládají nálezy z období Velké Moravy, kdy v 8. a 9. st. je doloženo historicky i archeologicky. Tradice sokolnictví v naší zemi sahá hluboko do středověku, přesto ale i u nás došlo k jeho úpadku. Do II. poloviny 18. st. existuje celá řada písemností, které dokládají, že i na našem území patřilo sokolnictví ke každodennímu životu. O jeho oblibě svědčí i názvy některých měst a obcí. Období úpadku od II. poloviny 18. st. posunulo dravce z rukou šlechty spíše do rukou jejich zaměstnanců – myslivců, kteří pro svou potěchu dále drželi dravce a sovy. Oblibě se těšil především výr. Do povědomí veřejnosti se sokolnictví vrátilo ve 20-tých letech XX. st., hybnou silou se stal Bedřich Mensdorff Pouilly, který jako velvyslanec pobýval v Anglii, kde bylo sokolnictví stále velmi populární. Nejen, že sokolnictví aktivně provozoval, ale také popularizoval. Vyvrcholením renesance sokolnictví byl rok 1967, kdy byl založen Klub sokolníků ČMS, nynější Klub sokolníků ČMMJ, o. s..

12. Taxonomické zařazení statku:

Sokolnictví je historicky zvláštním způsobem lovu srstnaté a pernaté zvěře pomocí cvičených dravců, především sokolů, jestřábů a orlů. Jedná se o tradiční, specifickou oblast lovectví, která používá své vlastní metody, má svá vlastní zvířata, úlovky a filozofii. Má rovněž svou specifickou mluvu (terminologii), způsoby odívání a nelze opomenout ani oblast sokolnické etiky. Sokolnictví je fenomén trvající několik tisíc let. Důvodem jeho vzniku bylo zcela jistě obstarání potravy. Člověk zřejmě loví dravce pozoroval a příležitostně jim odebíral ulovenou kořist. Pak si dravce ochočil jako pomocníka nebo spíše partnera při lovu. Později ve středověku se pohled na sokolnictví změnil. Úlovek z důvodu nasycení již nebyl prvotní potřebou, o to více byl znát pocit okouzlení z vlastního souboje dravce s kořistí, v některých nejvyšších kruzích hrála roli i okázalost a prestiž. Prestiž sokolnictví ve středověku nabyla takové váhy, že se stalo významným činitelem obchodu a diplomacie. Nejedna politický svár byl zažehnán darováním vycvičených sokolů druhé straně.

V tuto dobu, kdy lov pomocí dravců byl na vrcholu, vstupuje do hry nový prvek a to je ochrana dravců. A ne jen dravců. Aby byla udržena hojnost lovené kořisti, byla vydána mnohá nařízení regulující lov a především hájící lovené ptáky v době hnízdění. To byly první řízené pokusy ochrany přírody a nutno dodat, že pocházejí od sokolníků. A nejen tyto. I ornitologické dílo poprvé zpracované na vysoké úrovni pochází od významného sokolníka středověku, císaře Fridricha II. Hohenstaufa. Zde je patrné, že ochrana přírody a ornitologie mají společného jmenovatele ve středověkém sokolnictví.

Sokolnictví mělo i dobu temna. Tou byl úpadek ve druhé polovině 18. století, kdy jej rozvoj palných zbraní vytlačil na okraj zájmu a zcela nezanklo jen díky jednotlivcům.

Opětovný rozvoj sokolnictví datujeme do 20-tého století, kdy se stává opět zálibou a navíc se stává hospodářsky významnou činností především v podobě ochrany letišť před táhnoucími hejny ptáků. Nelze opomenout ani aspekt ochrany dravců a jejich biotopů. S ohledem na výše uvedené má tedy dnešní sokolnictví přes svoji přibližně čtyři tisíce let dlouhou historii několik součástí. Tou klasickou je samozřejmě výcvik loveckých dravců a lov s nimi. Sokolníci dělí dravce na dvě skupiny, dravce nízkého letu a dravce vysokého letu, kdy jejich výcvik a způsob lovu s nimi jsou u těchto dvou skupin odlišné. Sokolnictví v novodobém pojetí zahrnuje vedle umění chovu dravců, jejich výcviku a lovu s nimi též aspekty odchovu jejich mláďat, racionální ochranu dravců v přírodě

- ochranu jedinců, ale především populací dravců v přírodě a ochranu jejich biotopů. I tato integrovaná součást sokolnictví dnešních dnů má své metody, jimiž je prováděna.

13. Objektivní faktory ohrožující statek, pokud existují:

- faktory ekonomické:

- *Vysoké pořizovací náklady na dravce – podmínkou pro aktivní výkon sokolnictví je držba dravce. V současné době jsou možnosti jeho pořízení z volné přírody velmi omezené a je tedy nutné dravce zakoupit z odchovu v zajetí. Ceny zejména některých druhů jsou poměrně vysoké a tak např. pro mladé zájemce o sokolnictví jsou někteří dravci nedostupní.*
- *Vysoké finanční náklady spojené s organizačním zabezpečením autentických příležitostí, při nichž je provozován sokolnický lov (pronájem honiteb, úhrady úlovků, úhrady nákladů na loveckého průvodce, na tradiční troubení doprovázející lovy), jde-li o pořízení středověkých kostýmů z tradičních přírodních materiálů (kůže, hedvábí) a drahých látek (samet, brokát) často převažuje ruční práce, aby byla zachována tradice (zhotovení tradiční obuvi, ozdob, vyšívání, krumplování aj.), nájem a další náklady spojené s využitím kočárů a koní, jejich výzdoba a náklady na další doplňky (např. středověká nosítka na dravce) – tyto okolnosti mohou působit vysoce negativně právě na četnost výskytu sokolnictví v jeho nejautentičtější podobě.*
- *Nárůst nákladů na další pomůcky nezbytné pro vykonávání sokolnictví – sokolnické brašny, kožené rukavice, čepičky, rolničky pro dravce aj. – opět zde hraje fakt ruční výroby těchto pomůcek, zvyšující se náklady na materiál (zejména kvalitní kůže) a nezbytnost používání tradičních, nákladně udržovaných technologií.*

- faktory klimatických změn, či znečištění:

- *Např. v důsledku používání pesticidů na bázi chlorovaných uhlovodíků, především nechvalně známého insekticidu DDT, došlo ve druhé polovině minulého století k drastickému úbytku dravců žijících se hmyzožravými ptáky, především ostříže lesního, raroha velkého či krahuje obecného, sokol stěhovavý dokonce z přírody v ČR počátkem 70.let zmizel úplně, a to na téměř 30 let. Tím odpadla možnost získávat tyto dravce z volné přírody. Chemizací je rovněž ohrožována i potenciální kořist pro dravce.*

- faktor míry zainteresovanosti místních společenství:

- *Potenciální riziko možného vymizení fenoménu způsobuje snižování populace. Určitou roli hraje urbanizace a migrace obyvatelstva do měst, kdy ve větších městech je obtížné sokolnictví aktivně provozovat.*

Sokolnictví má celou řadu příznivců, ale také řadu odpůrců rekrutujících se z řad ortodoxních, extrémistických ochránců přírody odmítajících jakékoliv tradiční kulturní hodnoty, pokud se dotýkají lovu, chovu a dalšího nakládání se zvířaty. S politováním nutno konstatovat, že současný způsob života, kdy lidé se přírodě a přirozeným procesům v ní se odehrávajícím vzdalují, nahrává těmto extrémistům brojícím proti nakládání se zvířaty v rámci trvale udržitelného soužití člověka s přírodou, v tomto konkrétním případě proti sokolnictví, které využívá cvičené dravce. Paradoxně právě takto je sokolnictví skutečně ohroženo, a nikoliv deklarovaným ohrožením dravců, neboť jejich stavy se s výrazným přispěním sokolníků zvýšily. V současné době většinu druhů užívaných v sokolnictví nelze objektivně považovat za skutečně ohrožené. Lidé, přesídlení do velkých aglomerací, nemající možnost úzkých kontaktů s přírodou a takto omezení ve svém povědomí o přírodě, pak těmto extrémním hlasům naslouchají a jejich pohled na věc je takzvaně zkreslený a tím přispívají k umělé politizaci problematiky. Rizikovým faktorem také může být přílišná popularizace sokolnictví, kdy nesokolníci tradiční aktivity pouze bez hlubších vědomostí napodobují a vydávají za skutečné sokolnictví.

14. Záchranná opatření na eliminaci rizik zániku statku, existují-li tato rizika:

Při návrhu opatření pro zachování prvku je třeba vycházet z ohrožení, která by mohla způsobit vymizení prvku, či jeho podstatnou redukcí:

a) Vysoké pořizovací náklady na dravce – podmínkou pro aktivní výkon sokolnictví je držba dravce. V současné době jsou možnosti jeho pořízení z volné přírody velmi, velmi omezené a je tedy nutné dravce zakoupit z odchovu v zajetí. Ceny zejména některých druhů dravců jsou poměrně vysoké a tak např. pro mladé zájemce o sokolnictví jsou někteří dravci nedostupní.

Opatření: *Je třeba i nadále podporovat odchovy dravců tak, aby se stali dostupnými pro zájemce o sokolnictví, došlo k poklesu jejich cen. V současné době je toto opatření prakticky naplňováno a to tak, že odchovy loveckých dravců jsou dotovány v rámci tační politiky Ministerstva zemědělství. Tato podpora je zakotvena přímo v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti a to v ustanovení § 62 odst. 2. Na jeho základě jsou každoročně v zákoně o státním rozpočtu jako dotační tituly uvedeny:*

- příspěvek na vybrané činnosti mysliveckého hospodaření a to konkrétně lze získat finanční příspěvek na úspěšný odchov loveckého dravce vyvedeného z umělého odchovu (jestřáb lesní, sokol stěhovavý, raroh velký a orel skalní).

Nadále je třeba toto opatření zachovat a rozšířit ho i na jiné druhy dravců užívaných v sokolnictví.

b) Vysoké finanční náklady spojené s organizačním zabezpečením autentických příležitostí, při nichž je provozován sokolnický lov (pronájem honiteb, úhrady úlovků, úhrady nákladů na loveckého průvodce, na tradiční troubení doprovázející lovy). Pokud je předváděno tradiční středověké sokolnictví náklady s tím spojené prudce narůstají o nutnost pořízení středověkých kostýmů z tradičních přírodních materiálů (kůže, hedvábi) a drahých látek (samet, brokát) často převažuje ruční práce, aby byla zachována tradice (zhotovení tradiční obuvi, ozdob, vyšívání, krumplování aj.), nájem a další náklady spojené s využitím kočárů a koní, jejich výzdoba a náklady na další doplňky (např. středověká nosítka na dravce) – tyto okolnosti mohou působit vysoce negativně právě na četnost výskytu sokolnictví v jeho nejautentičtější podobě.

Opatření: *Rozpočet Klubu sokolníků a Českomoravské myslivecké jednoty vyčlení dostatek finančních prostředků na pořádání těchto akcí (sokolnických setkání a zejména na pořádání Mezinárodního sokolnického setkání v Opočně). V případě nedostatku finančních prostředků navýší Klub sokolníků o mimořádné členské příspěvky, či zvýší řádné finanční příspěvky. Ministerstvo zemědělství pokryje část nákladů na pořádání Mezinárodního sokolnického setkání v Opočně a dalších sokolnických setkání z možných dotačních titulů.*

K životaschopnosti sokolnictví přispívá také postoj jednotlivých mysliveckých sdružení, z nichž mnohá podporují sokolnictví tak, že zapůjčují sokolníkům honitby pro konání sokolnických setkání, zvou sokolníky na různé zvykové akce pro veřejnost pořádané v obcích. Ukázky sokolnictví a účast sokolníků při nich zvyšuje reprezentativnost těchto zvykových akcí, zlepšuje image obcí a ve svých důsledcích toto napomáhá reprezentativní funkci tohoto kulturního statku. K opatřením na podporu kladného postoje k sokolnictví přispívá spolupráce sokolnických středisek s Okresními mysliveckými spolky a mysliveckými sdruženími. Nadále je nutná osobní angažovanost všech členů Klubu sokolníků a pozitivní postoj ke vzájemné spolupráci.

Další aktivity přispívající k zachování prvku:

- 1. Ministerstvo zemědělství bude i nadále prostřednictvím svých grantových systémů podporovat akce, jichž se sokolníci pravidelně aktivně zúčastňují, a na nichž dochází k osvojování sokolnictví – termín: průběžně.*
- 2. Klub sokolníků ČMMJ bude za podpory Ministerstva zemědělství minimálně 1x za pět let pořádat odborný seminář sokolnictví pro zájemce z řad odborné veřejnosti a zástupce státní správy - termín: 1x za 5 let.*
- 3. Klub sokolníků ČMMJ bude každoročně pořádat Mezinárodní sokolnické setkání, za podpory Ministerstva zemědělství a dalších orgánů státní správy a samosprávy na*

- regionální úrovni a přispěje tak k volnočasovým aktivitám občanů v daném region – termín: 1x ročně.*
- 4. Klub sokolníků ČMMJ se bude i nadále aktivně účastnit tematických výstav (Země živitelka, Natura Viva, Silva regina). Cílem účasti na těchto akcích bude popularizace sokolnictví u široké veřejnosti, získávání potencionálních zájemců o sokolnictví a případných podporovatelů sokolnictví – termín: pravidelně každoročně.*
  - 5. Klub sokolníků ČMMJ se bude aktivně prostřednictvím Ministerstva zemědělství podílet na tvorbě právních předpisů týkajících se sokolnictví tak, aby došlo k vytvoření vhodných mechanismů přispívajících k udržení sokolnictví – termín: průběžně.*
  - 6. Klub sokolníků ČMMJ bude i nadále pořádat sokolnické zkoušky a garantovat jejich vysokou průběžně, trvale.*
  - 7. Členové Klubu sokolníků ČMMJ budou přispívat do odborných a zájmových časopisů a přispívat tak nejen k popularizaci sokolnictví, ale i ke zvyšování odbornosti – termín: trvale.*
  - 8. Klub Sokolníků ČMMJ bude permanentně efektivně spolupracovat s domácími hromadnými sdělovacími prostředky všech typů a přispívat tak popularizaci sokolnictví mezi širokou veřejností – termín: trvale, průběžně*
  - 9. Klub sokolníků ČMMJ zabezpečí výrobu a koncepční distribuci širokého a pestrého sortimentu propagačních materiálů všeho druhu (brožury, letáky, obrazové nosiče) – termín: trvale.*
  - 10. Klub sokolníků ČMMJ ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství, či některým renomovaným nakladatelstvím bude usilovat o vydávání odborných publikací o sokolnictví, jejichž autorem by byl některý ze členů Klubu sokolníků, či překladu zahraniční odborné literatury – termín: 1x za 5 let.*
  - 11. odbornou úroveň, bude pořádat přípravná školení pro zájemce o sokolnictví a umožňovat jim získání potřebné praxe – termín: každoročně dle počtu zájemců o sokolnictví.*
  - 12. Klub sokolníků ČMMJ ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství bude usilovat o zřízení a následnou aktualizaci stálé expozice o vývoji sokolnictví na území České republiky, případně střeoevropském regionu na některém státním zámku či muzeu – termín: průběžně.*
  - 13. Klub sokolníků ČMMJ bude i nadále pokračovat ve vydávání Zpravodaje Klubu sokolníků, propagačních materiálů, informačních letáků apod. sloužících k propagaci sokolnictví. Zabezpečí jejich tvorbu i distribuci - termín: každoročně, trvale.*
  - 14. Vedení Klubu sokolníků ČMMJ bude působit na výchovu zájemců o sokolnictví. Přitom bude mít na zřeteli budoucí náhradu osobností, které v sobě spojují vysoké teoretické i praktické znalosti o sokolnictví a jeho různých odstínů a součástí. Termín: průběžně.*
  - 15. Klub sokolníků ČMMJ bude i nadále zabezpečovat informovanost o sokolnictví a aktivitách členů Klubu sokolníků prostřednictvím internetových stránek Klubu sokolníků – termín: průběžně.*

15. Prameny, literatura a odkazy na dokumentační materiál, který není přílohou tohoto listu:

Prameny:

- zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění platné právní úpravy
- vyhláška č. 244/2002 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o myslivosti
- vyhláška Ministerstva zemědělství ze dne 19. 1. 1967
- Stanovy Českomoravské myslivecké jednoty
- Organizační řád Klubu sokolníků ČMMJ
- Zkušební řád pro sokolnické zkoušky
- Řád chovu dravců a sov v péči člověka
- Řád pro veřejná vystoupení

Literatura:

- autor neznámý: *Život Kostantiniův (panonsko - moravská legenda)*
- ANDRESKA J. - ANDRESKOVÁ E.: *Tisíc let myslivosti. Vimperk 1993*
- ANDRLE V. L.: *Sokol revidivus. Stráž myslivosti č. 1, str. 5 – 7, 1932*
- BALBÍN B.: *Miscellanea historica Bohemiae. Praga 1678*
- BRŮLL H. - TROMMER G.: *Sokolnictví. Praha 2003*
- CRESCENTIUS P.: *Kniha vo použitcích vopolních. Zemědělské muzeum Praha (překlad ze 16.st.), originál v latině - Státní vědecká knihovna Olomouc*
- DYK A.: *Sokolnictví. Stráž myslivosti č. 20, str. 261 – 263, 1933*
- FOX N. - Chick J.: *Festival of Falconry Images. Englefield Estate Reading UK 2007*
- CHADT J. E.: *Sokolnictví. Lovecký obzor č. 10, str. 1-2, Praha 1907*
- CHADT J. E.: *Dějiny lovu a lovectví. Louny 1909*
- JIRSÍK J.: *Naši dravci. Praha 1948*
- *Knihy sokolnických účtů panství Chlumeck nad Cidlinou 1753, 1754*
- KUMBERA J.: *Lovecké schopnosti jestřába. Myslivost č. 4, str. 80-81, 1968*
- KUMBERA J.: *K sokolnické sezóně. myslivost č. 5, str. 99, 1970*
- KUMBERA J.: *Sokolnické využití krahujce obecného. Myslivost č. 8, str. 177,178, 1971*
- KUMBERA J.: *Výcvik loveckých dravců. Praha, 1976*
- *Letopisy Fuldské, 869*
- MENSENDORFF – POUILLY B.: *Sokolnictví. Stráž myslivosti č. 12, str. 219 – 224, č. 13, str. 239-242, 1933*
- MENSENDORFF – POUILLY B.: *Sokol stěhovavý. Stráž myslivosti č. 14, str. 246-249, 1933*
- *Ottův slovník naučný: heslo „sokolnictví“. 1888*
- PODHAJSKÝ K.: *České názvosloví sokolnické. Stráž myslivosti č. 13, str. 243-244, 1929*
- RAKUŠAN C.: *Myslivecký slabikář. Praha 1959*
- SEDLÁČEK A.: *Hrady, zámky a tvrze království českého. Praha 1882*
- SPEJCHAL V.: *Dotkni se sokolnictví. mimořádná příloha časopisu Myslivost, 2007*
- STERNBERG Z.: *Sokolnictví. Praha 1969*
- ŠPAČEK M. - KOVÁŘ K.: *Dravci v letu. Praha 1967*
- TURČEK F. J.: *O love s dravými vtáky – sokolnictve. Živa č. 5, Praha 1959*

- *Zpravodaje Klubu sokolníků 1 – 45, 1973 - 2008*

Archivní prameny:

- *archiv Hlavního města Prahy, č. 1174, 340*
- *archiv KS ČMMJ*
- *archiv sokolnického střediska Jičín,*
- *soukromý archiv p. Marty Kaválkové*
- *soukromý archiv p. Mgr. Jana Kumbery*
- *soukromý archiv manželů Křivkových*
- *soukromý archiv p. Zdeňka Machaře*
- *soukromý archiv p. Oldřicha Mikulici*
- *soukromý archiv p. Ladislava Nagyho*
- *soukromý archiv p. Josefa Ptáčka*
- *soukromý archiv p. Ing. Zdeňka Řeháka*
- *soukromý archiv p. Zdenka Sternberga*
- *soukromý archiv p. Ing. Bohumila Straky, Ph.D.*
- *soukromý archiv p. Václava Svobody*
- *soukromý filmový archiv p. Ladislava Mela*

Audiovizuální prameny:

- filmy: *Lovci bez výstřelu*
- *Člověk a dravec*
- seriál: *Tisíc let myslivosti (ČT)*
- CD: kolektiv autorů: *Myslivecká encyklopedie*
- CD: *Melo L.: IAF 2005 Czech republic*

internetové stránky Klubu sokolníků: www.sokolnictvi.net

B. ZDŮVODNĚNÍ KANDIDATURY

Hlavní podmínky pro zapsání statku do Seznamu, jejichž plnění musí být popsáno, jsou mimo jiné:

Statek je

- a) dosud živý a má i v současnosti svou sociální a kulturní funkci a
- b) je součástí nehmotného kulturního dědictví tak, jak je definováno v bodě 2 tohoto Metodického pokynu a
- c) je vysoce autentický a
- d) je unikátní z hlediska ojedinelosti svědectví, které statek nese, a to zejména z pohledu historie, etnologie, kulturní antropologie aj. sociálních věd apod.

nebo

- e) je vysoce reprezentativní vzhledem k podobným statkům v regionu, nebo v celém státě, pokud jsou podobné statky rozšířeny po celém jeho území.

Dále statek:

- f) je vysoce reprezentativní ve vztahu ke společenstvím nebo jiným nositelům statku, zejména z hlediska jejich historické, sociální a kulturní identity;
- g) je navržen k zápisu na Seznam na základě účasti společenství nebo jiných skupin, popřípadě dotčených osob nebo jiných nositelů daného statku a s jejich svobodným, předběžným a poučeným souhlasem.

V České republice se sokolnictví vyskytuje po celém území – tam, kde ho jednotliví sokolníci provozují. Širokou veřejností je obdivováno, v řadách myslivců a odborně znalých osob je respektováno jako náročné. Také v naší zemi se sokolnictví stalo nedílnou součástí kulturních a loveckých tradic v myslivosti, její součástí a neodmyslitelně patří jako historický a obdivovaný způsob lovu a umění výcviku loveckých dravců k celé řadě mysliveckých slavností a v širším pojetí ke kultuře, tradicím a společenskému životu na venkově na území celé České republiky. V současnosti ho lze zahrnout do tradiční kultury, není již výsadou úzké skupiny osob odvozující se z jejího postavení tak, jako tomu bylo v minulosti.

Nejen na území České republiky, ale celosvětově se žádný obdobný fenomén nevyskytuje, ani o něm nebyly nalezeny žádné zmínky. Jiné způsoby lovu a to i prastaré měly a mají naprosto odlišný charakter od sokolnictví. V sokolnictví nejde zdaleka jen o lov, ale a to především o vztah s dravcem, o umění vžít se do duše, potřeb a schopností dravce. Výcvik dravce nelze uskutečnit bez schopnosti vcítění se do dravce, bez umění empatie. Bez tohoto umění sokolnictví nelze provozovat. Sokolnictví s ohledem na uvedené je svým charakterem součástí kulturních tradic v mnohých zemích, tedy na mezinárodní úrovni. Sokolnictví je velmi starou a tradiční záležitostí. Prokazatelně je staré minimálně 4.000 let. Na území České republiky je prokazatelně pěstováno od 5. st. n. l.. Za celou dobu své existence se jeho principy prakticky nezměnily. Za celou dobu své existence si sokolnictví vytvořilo své vlastní účelné praktiky, jejichž pomocí lze dravce cvičit a jimiž lze dravce připravovat na lov a rovněž postupy, jimiž lze lovit. Novodobé sokolnictví k tomuto tradičnímu umění přidalo další postupy, jimiž lze dosáhnout úspěšných odchovů dravců, případně metody, jimiž

jsou dravci navraceni zpět do volné přírody. Rovněž z těchto metod a postupů se postupem doby a četností užívání stávají tradice. Obecně lze konstatovat, že sokolnictví je konzervativní až rigidní lidskou činností, po staletí setrvávající na osvědčených postupech a principech. K tradicím patří nejen způsoby výcviku dravců a metody nakládání s nimi, ale sokolnictví si vyvinulo svoji vlastní terminologii, tradiční mluvu, která je stejně jako postupy výcviku do dnešních dnů sokolníky dodržována a využívána, sokolnictví zachovává i své vlastní tradice, které úzce souvisí s etikou a filozofií sokolnictví a v neposlední řadě k sokolnictví patří a to především ve střeoevropských zemích tradiční lovecký oděv, který je sokolníky nošen. Rovněž pomůcky užívané v sokolnictví se od dob jeho vzniku až do dnešních dnů prakticky nezměnily, pouze některé tradiční materiály užívané pro některé z nich, byly v menší či větší míře nahrazeny materiály novými, modernějšími, které přispívají ke zlepšení welfare dravců, případně jsou při užívání pohodlnější.

S vlastním sokolnictvím je rovněž úzce a nerozlučně spjato tradiční umění výroby používaných pomůcek z kůže – sokolnických rukavic, čepiček pro dravce, poutek či dloužků. Mnozí sokolníci rovněž ovládají tradiční umění výroby rolniček. Spolu se sokolnictvím by tedy zanikly i tyto činnosti, které lze považovat za určitou specializaci některých lidových řemesel.

Zápis sokolnictví na Seznam nemateriálních kulturních statků tradiční a lidové kultury zcela jednoznačně přispěje k tomu, že sokolnictví ve své prakticky nezměněné podobě, pouze rozšířené o několik nových aspektů, za něž lze považovat především ochranu dravců a sov ve všech podobách a která se stala nedílnou součástí novodobého sokolnictví a lze ji považovat za přínos pro sokolnictví, stejně tak zůstanou zachovány i některá tradiční řemesla, která jsou pro sokolnictví vyrábí potřebné pomůcky.

Sokolnictví se nelze naučit z knih, pouhým samostudiem. Vždy je naprosto nezbytné praktické nabývání zkušeností pod dohledem zkušeného sokolníka. Tak tomu bylo odedávna. Dnešní sokolnictví tuto nutnost praktického získávání zkušeností plně respektuje a zakotvilo ji do vyhlášky ministerstva zemědělství, která mimo jiné upravuje vzdělávání sokolníků. Sokolník musí mít složený sokolnické zkoušky, před jejichž složením musí absolvovat minimálně roční praxi pod vedením zkušeného sokolníka – garanta, který ho učí praktickým postupům při zacházení s dravci, jejich výcviku a lovu s nimi.

Po celou dobu existence novodobého sokolnictví byly v plné míře respektovány tradiční postupy a praktiky užívané sokolníky po staletí, sokolníky je zcela samozřejmě užívána specifická terminologie, dodržovány tradice, etika a zápisem sokolnictví na Seznam nemateriálních kulturních statků tradiční a lidové kultury dojde ke zvýšení podpory a respektu ke všem těmto tradičním praktikám uplatňovaným v sokolnictví. Ze všech těchto důvodů je i sokolnictví dnešních dnů autentické a je-li uskutečňováno skutečnými nositeli tohoto kulturního statku, snad jen podle novodobého ošacení a vozidel na místo koní by bylo možno rozeznat sokolníka dnešních dnů od sokolníka středověku.

Svobodný, předběžný a informovaný souhlas dotčeným společenstvím byl zcela jednoznačně vysloven a to na členské schůzi Klubu sokolníků, která je dle Organizačního řádu Klubu sokolníků nejvyšším orgánem Klubu. O aktu souhlasu bylo vydáno usnesení a současně byl vysloven v písemné listinné podobě.

C. SCHVALOVACÍ DOLOŽKA

Statek k zápisu do Seznamu navrhl: *Ministerstvo zemědělství České republiky*

Jméno či název navrhovatele a datum předložení návrhu: *Ministerstvo zemědělství ČR, 18. 5. 2009*

Podpis:

Datum doručení návrhu na Ministerstvo kultury:

Číslo jednací:

Pořadové číslo návrhu:

Nominaci posoudil z odborného hlediska:

Jméno či název posuzovatele, text a datum zpracování posudku:

Doporučení posuzovatele:

Podpis:

Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu k zápisu statku do Seznamu:

Doporučení Národní rady:

Datum a podpis předsedy:

Souhlas ministra kultury se zápisem:

Datum souhlasu ministra kultury se zápisem statku do Seznamu:

Číslo jednací:

Podpis ministra kultury:

Souhlasem ministra kultury je návrhový list považován za list evidenční.

Datum zápisu statku do Seznamu:

Pořadové číslo statku v Seznamu:

D. REDOKUMENTACE STATKU

Údaje o periodické redokumentaci statku:

Datum:

Nález:

Návrh nápravných opatření:

Datum:

Nález:

Návrh nápravných opatření:

Datum:

Nález:

Návrh nápravných opatření:

Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu s označením statku za ohrožený:

Datum posledního šetření (redokumentace) statku:

Nález:

Návrh nápravných opatření a datum nejbližší kontroly statku:

Stanovisko rady k označení statku jako ohroženého:

Datum a podpis předsedy:

Datum označení statku v Seznamu jako ohroženého:

Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu s výmazem označení statku za ohrožený:

Datum posledního šetření (redokumentace) statku:

Nález:

Stanovisko Národní rady k výmazu označení statku za ohrožený:

Návrh dalších nápravných opatření, bude-li jich třeba:

Datum a podpis předsedy

Datum výmazu označení statku v Seznamu jako ohroženého:

Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu k označení statku za zaniklý:

Datum posledního šetření:

Nález:

Doporučení Národní rady:

Datum a podpis předsedy:

Souhlas ministra kultury s označením statku za zaniklý:

Datum:

Podpis ministra kultury:

Datum označení statku za zaniklý:

E. ZMĚNA NOSITELE/NOSITELŮ STATKU, ZMĚNA DRŽITELE PRÁV K UŽITÍ STATKU

Změna nositele statku:

a) je-li jím fyzická osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa trvalého pobytu:

Korespondenční adresa:

Telefon:

E-mail:

Souhlas nového nositele/nových nositelů statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o nositeli statku:

Nositel statku ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

a) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a posouzení nominace, případné vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,

b) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.

Datum a podpis:

b) je-li jím právnická osoba:

Jméno/název:
Sídlo (adresa):
Identifikační číslo:
Statutární orgán:

Kontaktní telefon:

Kontaktní e-mail:

Souhlas nového nositele/nových nositelů statku s periodickou redokumentací:

Nositel/nositelé statku souhlasí s periodickou redokumentací statku prováděnou Národním ústavem lidové kultury zpravidla jednou za sedm let. Svým podpisem se zavazuje/zavazují, že pokud dojde k jakýmkoliv změnám v identifikačních údajích uvedených v bodě 5, neprodleně tuto skutečnost ohlásí Ministerstvu kultury.

Datum a podpis:

Nový držitel práv k užití statku:

a) je-li jím fyzická osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa trvalého pobytu:

Korespondenční adresa:

Telefon:

E-mail:

Souhlas nového držitele práv k užití statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o držiteli práv k užití statku, je-li jím fyzická osoba:

Držitel práv k užití statku ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

a) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a posouzení nominace, případné vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,

b) dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.

Datum a podpis:

b) je-li jím právnická osoba:

Jméno/název:

Sídlo (adresa):

Identifikační číslo:

Statutární orgán:

Kontaktní telefon:

Kontaktní e-mail:

Souhlas nového držitele práv k užití statku s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění:

Držitel práv k užití statku souhlasí s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění.

Datum a podpis:

F. PŘÍLOHY K ČÁSTI A, B a D

Příloha č. 1 – dokumentace statku: podrobný popis, audiovizuální dokumentace, apod. včetně udělení souhlasu se zveřejněním takovýchto textových nebo audiovizuálních materiálů (prohlášení o vlastnictví licence).

Příloha č. 2 – mapa, do níž je zakresleno místo či oblast, kde se statek vyskytuje.

F. 1. 1. Podrobný popis statku

Původ názvu, definice, základní charakteristika.

Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi. bylo historicky pojímáno jako umění lovu se cvičenými dravci, jeho základem tedy bylo držení dravců člověkem, jejich výcvik a lov zvěře s nimi. Název „sokolnictví“ je tradiční a je odvozen od názvu dravce - sokola, který byl v minulosti považován za „krále nebes“, lov s ním byl vyhrazen nejvýše postaveným feudálům, často pouze panovníkům. Název „sokolnictví“ je tradiční, je odvozen od názvu dravce, který byl v minulosti považován za „krále nebes“, lov s ním, tedy sesokolem byl vyhrazen pouze nejvýše postaveným feudálům a často pouze panovníkům. V pojetí kontinentálních evropských zemí a zejména v českém pojetí se nejedná o sport, ale o tradiční aktivitu spojenou s lovem. Sokolnictví je zvláštním způsobem lovu srstnaté a pernaté zvěře pomocí cvičených dravců, především sokolů, jestřábů a orlů. Jedná se o tradiční, specifickou oblast lovectví, která používá své vlastní metody, má svá vlastní zvířata, úlovky a filozofii. Tradiční název „sokolnictví“ pojímáný jako umění lovu se cvičeným dravcem neobsahuje všechny aspekty novodobého sokolnictví. Tedy mimo vlastní lov a umění dravce vycvičit, také chov dravců (umělé odchovy), aspekty ochrany dravců, ochrany jejich biotopů, péči o handicapované dravce a sovy aj.

Definice a různých charakteristik sokolnictví existuje celá řada, od historických až po moderní. Velmi výstižnou je definice sokolnictví z pera jednoho z neznámějších německých sokolníků 20. století, Dr. Heinze Brülla, který říká, že: „ Sokolnictví je umění lovu s onošeným (na člověka uvyklým) dravcem. Sokolník jím bere do svých služeb přírodní síly. Vzdává se dalekonosných zbraní a dává volně žijící zvěři příležitost k využití vlastních sil v boji proti přirozenému nepříteli.“³

Nelze nepřipomenout historickou charakteristiku sokolnictví nejvýznamnějšího sokolníka středověku císaře Fridricha II. z rodu Hohenštaufů: „Sokolnictví by mělo být povýšeno na umění, protože je to jediný oduševnělý způsob lovu, který svou povahou patří ke skutečnému umění. Lidé mohou ovládnout čtyřnohého tvora násilím a jinými prostředky, zato ptáka, který krouží vysoko ve vzduchu, může zajmout a vycvičit jen lidský duch.“⁴

Sokolnictví bylo od dávných dob považováno za umění a králem Fridrichem II. Hohenstaufem, největším sokolníkem všech dob, bylo považováno za jediný oduševnělý způsob lovu – s tímto názorem se lze bezesbytku ztotožnit i v dnešních dobách. Sokolnictví je způsob lovu, který z hlediska vztahu lovec – kořist neprošel za tisíciletí žádnou změnou. Navíc člověk se nezúčastňuje finální fáze lovu přímo, je pouze pozorovatelem. Při tomto způsobu lovu jsou člověkem pouze využity přirozené schopnosti dravce, sokolník bere do rukou pouze přirozené síly a schopnosti dravce. Kořist má možnost využít všechny své síly v boji proti přirozenému nepříteli, kterým dravec odjakživa je.

Etika je jistě jednou z oblastí, která dnešním sokolníkům není lhostejná. Naopak stále se dodržují tradice a zvyky, které odráží určitá neuzákoněná, avšak přesto platná pravidla, odrážející právě

³ Heinz Brüll, Günter Trommer: Sokolnictví, Víkend, 2003, s. 10

⁴ Heinz Brüll, Günter Trommer: Sokolnictví, Víkend, 2003, s. 11

etická a morální hlediska. K těmto pravidlům patří např. to, že podaří-li se zvěři před dravcem uniknout, není na tutéž zvěř vypouštěn jiný dravec, vždy se zohledňuje velikost a schopnosti dravce ve vztahu k velikosti a únikovým schopnostem zvěře, ulovené zvěři se vzdává hold při výložích, či výřadech, z pohledu dravce pak existuje pravidlo, že dravec nemá za den ulovit více než čtyři kusy zvěře a celá řada dalších nepsaných pravidel.

Krásnými slovy popsal sokolnictví již několikrát zmiňovaný král Fridrich II. a nelze než s těmito slovy souhlasit: „Lidé mohou ovládnout čtyřnohého tvora násilím a jinými prostředky, zato ptáka, který krouží vysoko ve vzduchu, může zajmout a vycvičit jen lidský duch.“

Současné pojetí sokolnictví.

V sokolnictví nešlo a nejde zdaleka jen o lov, ale a to především o vztah s dravcem, o umění vžít se do duše, potřeb a schopností dravce. Výcvik dravce nelze uskutečnit bez schopnosti vcítění se do dravce, bez umění empatie. A tuto schopnost nelze získat pouhým pročtením odborné literatury. Vždy bylo, je a bude nezbytné získávat praktické zkušenosti pod vedením zkušeného sokolníka, ochotného toto umění naučit – předat praxí získané dovednosti a zkušenosti, postupy, o nichž se lze sice dočíst, ale je třeba si je prakticky osvojit. Ani výrobu sokolnických pomůcek se nelze naučit jinak než získáním praxe pod odborným dohledem zkušeného sokolníka. K tradicím sokolnictví patří schopnost sokolníka vyrobit si základní pomůcky nutné k držení dravce jako jsou kožená poutka, dloužec, čepička a vábítko. Výrobu sokolnické rukavice, či brašny již zvládne jen velmi zručný sokolník, který je potom zbytkem sokolnické komunity ceněn. S nutností získat potřebnou praxi počítá i jeden z právních předpisů - vyhláška, která upravuje sokolnické zkoušky.

Lov s loveckými dravci mohou provozovat jen ti, kdo mají složeny sokolnické zkoušky. Vyhláška č. 244/2002 Sb. stanoví podrobně provádění sokolnických zkoušek stanoveno, že sokolnické zkoušky sestávají z písemné a ústní části

- právní předpisy týkající se sokolnictví, historie sokolnictví, organizace sokolnictví v ČR, sokolnické zvyklosti a tradice.

- zoologie a biologie dravců, vlastnosti jednotlivých druhů dravců užívaných v sokolnictví.

- chov a držení loveckých dravců, základní onemocnění, jejich prevence a léčení, správná výživa, etologie, ochrana a péče o pohodu dravců.

- výcvik sokolnických dravců a sokolnické lovectví, zásady výcviku a lov jednotlivými druhy dravců.

Dále je vyhláškou stanoveno, kdo může organizovat sokolnické zkoušky, požadavky na členy zkušební komise, která provádí sokolnické zkoušky a způsob hodnocení znalostí uchazečů. V současné době je organizací sokolnických zkoušek pověřen Klub sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty, který 1x ročně sokolnické zkoušky koná. Podrobnosti týkající se pořádání sokolnických zkoušek stanoví Zkušební řád pro sokolnické zkoušky.

Sokolnictví ve XX. století se stává hospodářsky významnou činností především v podobě ochrany letišť před táhnoucími hejny ptáků. Nelze opomenout ani aspekt ochrany dravců a ochrany jejich biotopů. Dnešní sokolnictví má přes svoji přibližně čtyři tisíce let dlouhou historii několik součástí. Tou klasickou je samozřejmě výcvik loveckých dravců k lovu a následně lov s nimi. Lov probíhá se dvěma skupinami dravců, s dravci nízkého letu a s dravci vysokého letu, kdy jejich výcvik a způsob lovu s nimi jsou u těchto dvou skupin odlišné. Sokolnictví v novodobém pojetí zahrnuje vedle umění chovu dravců, jejich výcviku a lovu s nimi též aspekty jejich racionální ochrany v přírodě - ochranu jedinců, ale především populací dravců v přírodě a ochranu jejich biotopů. I tato integrovaná součást sokolnictví dnešních dnů má své metody, jimiž je prováděna.

Jednotlivé aspekty sokolnictví, stručná charakteristika činností.

Dravci nízkého letu – v sokolnictví jsou z čeledi krahujcovitých užíváni zejména jestřáb lesní a krahujec obecný. Tyto druhy dravců vynikají velmi obratným a nízko vedeným útočným letem. Jejich předností je sprintersky rychlý rozlet, obratnost v letu při kličkování a velký lovecký elán. Tyto jejich vlastnosti jsou dány stavbou jejich těla. Oproti sokolovitým dravcům mají kratší a širší křídla,

dlouhý rýdovák a velmi silné pařáty, které se uplatňují v krátkých obratných loveckých soubojích. Při lovu tito dravci těžší z překvapení kořisti, kterou tzv. váží (uchopí) po kratších útocích. Proto se při lovu od sokolníka příliš nevzdálí. Zcela zásadní rozdíl oproti sokolovitým dravcům je v usmrcování kořisti, kterou zabíjejí propíchnutím drápy, přičemž sokoloviti kořist usmrcují zobákem.

Volné sledování - způsob výcviku dravců nízkého letu, tedy zejména jestřábů, slouží jako průprava k lovu. Jestřáb je ve vhodném terénu vypuštěn, sokolník odchází, jestřáb má snahu přiletět na rukavici, aby byl odměněn. Sokolník však ruku s rukavicí nezdvihne, pokračuje v chůzi, jestřáb obvykle, nevidí-li nastavenou rukavici, proletí mimo a usedne někde poblíž. Sokolník popochází dál a sleduje reakci dravce. Zpočátku sokolník popojde jen 2x - 4x, aby dravce neznechutil a poté ho přivolá na rukavici a odmění. Postupně se zvyšuje počet přeletů, na konci výcviku je dravec přivolán na rukavici a odměněn. Při delším sledování, může být dravec menšími kousky masa odměňován i v průběhu sledování. Důležitá je právě při tomto druhu výcviku citlivost sokolníka k potřebám dravce a pečlivé sledování jeho reakcí. Tento způsob výcviku je velmi efektivní a dobře vycvičený dravec tak dokáže sokolníka sledovat i několik kilometrů.

Dravci vysokého letu – jedná se o čeled' sokolovitých. Jejich doménou jsou výšky, dravci vysokého letu vynikají rychlostí, jsou dokonalí v střemhlavém letu. Jsou charakterističtí tmavýma očima, delšími úzkými srpovitými křídly a úzkým rýdovákem. Typický pro sokolovité dravce je tzv. zejka na zobáku (zub na horní čelisti, který zapadá do dolní čelisti). Tito dravci vždy byli vysoce ceněni, jejich útoky jsou vždy shora a přímočaré, často jsou vedeny na velkou vzdálenost, proto v minulosti sokolníci na lov vyjížděli na koních. Pro svůj na pohled krásný styl lovu jsou tito dravci do dnešních dnů mezi sokolníky oblíbeni a při sokolnických lovech se s nimi lze běžně setkat.

Výcvik ke krouživému čekání - druh výcviku u sokolovitých dravců, kteří loví odlišným způsobem než dravci nízkého letu a proto ve fázi výcviku volného letu se sokoloviti dravci zacvičují ke krouživému čekání. Výcvik se provádí tak, že sokol se po sejmutí čepičky nechá na rukavici otřepat a nechá se samovolně vzlétnout. Sokol připravený předchozím výcvikem se rozletí a rozhlíží se po vábítku s odměnou. Sokolník zahvízdá (zavolá), vytáhne vábítko, zatočí s ním a odhodí ho na zem. Sokol změni směr letu a přistane na vábítku, kde ho čeká odměna. V dalších dnech výcviku sokolník nevytahuje vábítko hned, ale postupně nechává sokola několikrát obletět, poté vytahuje vábítko s odměnou a sokola přivolá. Vycvičený sokol může kroužit i desítky minut. Tento druh výcviku je velmi kvalitním tréninkem v letu.

Útoky na vábítko - také tento druh výcviku se vztahuje k sokolovitým dravcům. Někteří sokolníci trénují své dravce právě tímto způsobem a to tak, že výcvik nekončí odhozením vábítka na zem. Sokola či rarocha neponechávají příliš dlouho kroužit, vytáhnou vábítko dříve a před tím, než je dravec „uloví“, točí s ním a obratně před jeho útoky uhýbají. Dravec létá proti sokolníkovi, snaží se vábítko vázat, sokolník mu s ním uhýbá a vycvičený sokol mnohokrát nalétává, než mu sokolník nechá vábítko s odměnou ulovit. I při tréninku sokolů musí být sokolník citlivý k chování dravce tak, aby ho neznechutil, neboť zejména sokoloviti dravci si velmi dobře pamatují negativní zkušenosti, které během života získají. Správné zacházení s vábátkem není jednoduché, dravec se nikdy nesmí o vábítko uhodit

Dalším dnešním aspektem sokolnictví je racionální ochrana dravců, které se dnešní sokolníci mimo lovu věnují.

Racionální ochrana musí všem druhům dravců především zajistit trvalé podmínky k životu v jejich přirozeném prostředí jako nenahraditelné součásti celého ekosystému. To znamená zabezpečit neohroženou existenci populací. K tomu však trvale vede pouze integrovaný přístup ke všem aspektům zmíněného vztahu predátor – člověk. S ohledem na to, že ochrana přírody jako jedinečného světového bohatství nemůže být jen náhodně zajišťována jednotlivými subjekty lidské společnosti, jejichž zájmy jsou mnohdy s cíly ochrany přírody v rozporu, musí hlavní úlohu v ochraně přírody a odpovědnost za ni nést stát. Pouze stát může být trvalým garantem za stav přírody, disponovat k tomu dostatečnými prostředky a pomocí nich stimulovat společnost

k racionální ochraně dravců a zajistit trvalé přežívání všech druhů dravců v jejich přiměřených populacích. Toho však nelze dosáhnout při ignorování zájmů jednotlivých subjektů společnosti, jež mají či mohou mít kladný či záporný vliv na populace dravců.

***Chov dravců** je jedním z nástrojů jejich ochrany. Sokolníkům – členům Klubu sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty, o. s. se podaří každoročně odchovat kolem pěti set mláďat různých druhů dravců a toto číslo je rok od roku vyšší. Odchovávají se sokoli stěhovaví, rarozi velcí, orli skalní a v menší míře také třeba jestřábi lesní, různé druhy kání a některé sovy. Odchovy dravců v zajetí svědčí o tom, že sokolníci dokonale pochopili mentalitu dravců, dokonale rozumí péči o ně, neboť jen ve vyhovujících podmínkách jsou dravci schopni se rozmnožovat. Chov dravců je jedním z nástrojů jejich ochrany. Praktické zvládnutí rozmnožování dravců v zajetí je jednou ze zásadních podmínek racionálního přístupu k jejich ochraně v přírodě. Úspěšným a rozšířeným chovem dravců v zajetí je mj. zajištěna potřeba disponibilního reprodukčního materiálu pro případ ohrožení či dokonce vyhynutí populací dravců v přírodě. Mláďata dravců odchovaná sokolníky v zajetí jsou využívána k obnově populací sokola stěhovavého a raroha velkého, kteří byli ohroženi vyhubením. Tento fakt je tou nejlepší odpovědí těm, kteří by rádi sokolnictví z nejrůznějších důvodů zakázali. Vedle pozitivní osvěty ve společnosti jsou tak získávány vědecké poznatky o biologii dravců, jsou propracovávány metody jejich odchovu. Získání těchto poznatků a praktické zvládnutí rozmnožování dravců v zajetí je jednou ze zásadních podmínek racionálního přístupu k jejich ochraně v přírodě. Úspěšným a rozšířeným chovem dravců v zajetí je mj. zajištěna potřeba disponibilního reprodukčního materiálu pro případ ohrožení či dokonce vyhynutí populací dravců v přírodě. Např. v důsledku používání pesticidů na bázi chlorovaných uhlovodíků, především nechvalně známého insekticidu DDT, došlo ve druhé polovině minulého století k drastickému úbytku dravců žijících se hmyzožravými ptáky, především ostříže lesního, raroha velkého či krahujce obecného, sokol stěhovavý dokonce z přírody v České republice počátkem 70. let zmizel úplně, a to na téměř 30 let. Vedle přísné ochrany uvedených druhů byla v případě raroha a sokola využita reintrodukce jedinců odchovaných v zajetí, tj. znovuvytvoření či posílení jejich populací v přírodě vypouštěním jedinců odchovaných v zajetí. Právě z jedinců chovaných v zajetí byly sestaveny chovné páry a díky propracování a nakonec úspěšnému zvládnutí metod reprodukce mohla být odchovaná mláďata vypouštěna do přírody a významně tak podpořit životaschopnost divokých populací uvedených druhů.*

***Metody odchovu** dravců v péči člověka jsou rozděleny na chov v párech kopírující přirozené chování páru v přírodě a na metodu individuálního imprintingu (sociálního vtištění) dravce na chovatele. Za základní metodu odchovu je považována metoda chovu v párech. Metoda imprintingu má svůj doplňkový, ale nezastupitelný význam.*

Reintrodukční metody

K zavedení v zajetí odchovaných mláďat do přírody slouží několik metod.

- 1. **Vypouštění z vypouštěcí klece** je nejjednodušší a proto nejrozšířenější metoda, která využívá osvědčeného postupu dávných sokolníků, tzv. **volného letu**, k dosažení dokonalé letecké dovednosti mladých dravců před intenzivním sokolnickým výcvikem. Princip této metody spočívá v umístění zpravidla 2-5 dorůstajících mláďat dravců do vypouštěcích klecí umístěných na skalách, na stromech či na budovách. Čelní strana klece je opatřena mříží, přes kterou si dorůstající a v kleci krmení dravci mohou zafixovat okolní krajinu. Po dosažení jejich vzletnosti je mříž odstraněna a dravci mohou volně létat v okolí klece a vracet se zpět na předkládanou potravu až do doby úplného osamostatnění.*
- 2. **Vnitrodruhová adopce** je přikládání mláďat či oplozených vajec do přirozených hnízd vlastního druhu, jestliže v nich je menší počet a jsou předpoklady pro zdárné vyvedení většího počtu mláďat (potravní možnosti). Touto metodou se zvyšuje počet vyvedených mláďat. Předpokládá však dostatek již přirozeně hnízdicích párů.*
- 3. **Mezidruhová adopce** je vkládání odrostlejších mláďat do hnízd jiných druhů dravců. Tato metoda využívá schopnosti rodičovského páru adoptovat mláďata jiných druhů dravců*

náhradou za odebrané jejich vlastní potomstvo. Tato metoda byla před více než 30 lety úspěšně vyzkoušena v Německu, kde pár jestřábů lesních adoptoval a úspěšně vyvedl sokolí mláďata. Poté byla tato metoda v Německu, v Polsku a v posledních 4 letech též v České republice úspěšně používána, přičemž nebyl zaznamenán ani jediný případ, že by nedošlo ke spontánní adopci mladých sokolů jestřábím párem či že by jim adoptivní rodiče dokonce jakkoliv ublížili.

- 4. Sokolnický výcvik s následným postupným osamostatněním** kombinuje výhody klasického sokolnického výcviku s volným letem. Plně dorostlí dravci a tedy již s vyvinutými instinkty se odeberou z péče vlastních rodičů v „odchovné komoře“ a následně se cvičí pomocí upraveného sokolnického výcviku. Jedná se o velmi zkrácené období získání dočasné krotkosti nezbytné pro nutnou manipulaci s dravcem a počátky výcviku v letu. Dravec se cvičí na místě budoucího vypuštění a brzy se na tomto místě ponechává delší dobu, zpočátku přes den, po několika dnech i v noci a postupně se místo přinášené, již připravené potravy učí lovit živou kořist. Se vzrůstající leteckou a loveckou dovedností dochází k pozvolnému osamostatňování, zákonitě provázenému postupnou ztrátou krotkosti. Výhodou této metody je možnost pomoci dravci při eventuelním poranění či onemocnění v průběhu osamostatňování.

O charakteru dnešního sokolnictví vypovídá rovněž dokument „Deklarace dlouhodobé strategie Klubu sokolníků ČMMJ“, která byla přijata na Sněmu Klubu sokolníků v únoru 2005. Vyjadřuje stanovisko, cíle a priority v činnosti členů Klubu sokolníků směrem k nejširší veřejnosti. Jedná se o jakési „programové prohlášení“ členů klubu (viz příloha F. 1. 3.)

Tradice v sokolnictví

K tradicím sokolnictví rovněž neodmyslitelně patří sokolnická mluva, kterou ovládá každý sokolník. I tímto lze odlišit pouhého milovníka dravců od sokolníka, který ovládá sokolnictví. Sokolnická mluva se částečně odlišuje od tradiční myslivecké mluvy, některé termíny používané v sokolnické mluvě se v myslivecké mluvě vůbec nevyskytují, některé se odlišují. Typickým příkladem odlišné terminologie je název dravčího oka, myslivec ho pojmenuje „světlo“, sokolník používá „oko“. Mnohé termíny jsou specifické pouze pro sokolnictví, např. pojmenování dravců podle věku – hnízdoš, haluzník, hagard, divoch aj. Také sokolnická terminologie měla svůj historický vývoj, některé pojmy se postupem doby tak, jak se vyvíjel jazyk, rovněž vyvíjely. Jako příklad lze uvést pojem „hnízdoš“, kdy ve středověku byl užíván latinský název „nidarius“, či dnešní „haluzník“ byl nazýván „ratolestník“. Stručně seznámení se sokolnickou terminologií je obsaženo v příloze F. 1.6.

Pro české sokolnictví je typické jeho tradiční pojetí. Sokolnictví je především historickým, ušlechtilým, rytířským způsobem lovu, vztah s dravci je pro nás také hodně důležitý, ale je pojmán poněkud odlišným způsobem – většina sokolníků u nás se snaží svým dravcům poskytnout také lovecké vyžití a umožnit jim život podobný tomu, který by dravec vedl v přírodě.

Jak již bylo v textu několikrát konstatováno, naše sokolnictví je poněkud jiné, ve srovnání se současným trendem v některých anglicky mluvících zemích (Anglie, USA) je mnohem více praktické a v mnohem vyšší míře zachovává někdejší tradice. Sokolníkem u nás se nelze stát „jen tak“, pouhým absolvováním nějakého dvou nebo tří denního kursu, jako je tomu např. v Anglii. Přímou z legislativy vyplývá povinnost mít složený zkoušky z myslivosti a následně sokolnické zkoušky a než je člověk může vykonat, musí absolvovat minimálně roční praxi u zkušeného sokolníka. Rovněž složení mysliveckých zkoušek předchází absolvování praxe. I u nás je možné získat a držet legálně nějakého dravce, či sovu, avšak pouhý držitel není sokolník. To, co u nás odlišuje sokolníka od pouhého držitele dravců, je sokolnický způsob držení a péče o dravce, či sovu a osvojení si sokolnické filozofie tak, jak se historicky vyvinula právě u nás a v okolních zemích. K tomu, aby se člověk stal skutečným sokolníkem nepostačí jen získat a obsáhnout velké množství teoretických informací týkajících se sokolnictví a léče o dravce, ale v našich podmínkách získat především spoustu praktických dovedností spojených s péčí o dravce. Je samozřejmostí, že sokolník u nás je schopen si vyrobit pro svého dravce poutka, je schopen mu nasadit obutí a zajistit si veškeré

potřebné pomůcky. Ne ve specializovaných prodejnách, či trzích, které u nás neexistují, tak jako v Anglii, či některých dalších zemích. Je třeba říci, že díky tomu, že sokolník nedostane vše „na stříbrném tácku“, jsou čeští sokolníci vesměs šikovní praktici, schopní si poradit s nejrůznějšími praktickými problémy. V mnohém jim velmi pomáhá právě roční praxe, vedení zkušenými sokolníky a povinnost členství v některém sokolnickém středisku. Začínající sokolník tak není hosen „do vody“, aniž by měl v blízkosti „záchranný kruh“ v podobě zkušených sokolníků sdružených v určitém regionu do sokolnického střediska. Před složením sokolnických zkoušek je každý obeznámen a vyzkouší si tradiční výrobu kožených pomůcek a to bez rozdílu pohlaví. I ženy – sokolnice dokáží vyrobít kožená poutka na dravce, či ušít pro svého dravce čepičku.

Samozřejmostí, která každému sokolníkovi jednak praxí a jednak získáním teoretických vědomostí přechází do krve, je dodržování mysliveckých a sokolnických tradic. Mimo používání specifické mluvy a odívání, je to zachování nejrůznějších obřadů, k nimž patří nástupy před počátkem a po ukončení lovu, výřady a výlože zvěře, vzdání holdu ulovené zvěři, používání úlomků a zálomků, pasování na lovce určitého druhu zvěře a mnohé další. Nejspecifičtější pro sokolnictví je dodržování nepsaných zákonů, k nimž patří, že počet úlomků jedním dravcem v jediném dnu nesmí být vyšší než čtyři kusy, na zvěř, která již dravci unikla, nesmí být puštěn další dravec, sokolník si nosí své úlovky sám v sokolnické brašně. Tyto nepsané zákony jsou součástí sokolnické etiky a dávají sokolnictví punc „rytířského“ způsobu lovu. Tradice v sokolnictví jsou rovněž plnohodnotnou součástí otázek v jednom z předmětů ústní i teoretické zkoušky. I díky tomuto lze předpokládat, že to, co je pro české sokolnictví typické a čím se odlišuje od sokolnictví v dalších zemích, zůstane i pro příští generace zachováno.

Příloha F.1.2 *Seznam sokolnických středisek a kontaktů na ně*

Sokolnické středisko Brno

vedoucí: Ivan Izsóf, tel.: 602 550 794

působnost: okresy Brno – město, Brno - venkov, Hodonín, Vyškov, Žďár nad Sázavou

Sokolnické středisko Český Krumlov

vedoucí: Michal Hortai, tel.: 603 329 716

působnost: okresy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Tábor

Sokolnické středisko Hradec Králové

vedoucí: Jiří Rybář, tel.: 723 320 330

působnost: okresy Hradec Králové, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov

Sokolnické středisko Cheb

vedoucí: František Chrupa, tel.: 603 431 105

působnost: okresy Cheb, Karlovy Vary, Teplice

Sokolnické středisko Jičín

vedoucí: Jaromír Nožička, tel.: 737 502 552

působnost: okresy Jičín

Sokolnické středisko Kladno

vedoucí: Aleš Steibrecher, tel.: 603 209 930

působnost: okresy Kladno, Louny, Nymburk

Sokolnické středisko Liberec

vedoucí: Milan Straka, tel.: 604 201 600

působnost: okresy Liberec, Semily

Sokolnické středisko Mladá Boleslav

vedoucí: Ing. Josef Novák, tel.: 724 129 777

působnost: okresy Liberec, Mladá Boleslav

Sokolnické středisko Nový Jičín

vedoucí: Jana Boucná, tel.: 603 336 799

působnost: okresy Karviná, Nový Jičín, Ostrava

Sokolnické středisko Olomouc

vedoucí: Vladimír Hanák, tel.: 732 680 068

působnost: okresy Jeseník, Kroměříž, Olomouc, Prostějov

Sokolnické středisko Opava

vedoucí: René Vrbický, tel.: 604 426 362
působnost: okresy Bruntál, Opava, Ostrava

Sokolnické středisko Opočno

vedoucí: Karel Malinovský, tel.: 737 225 404
působnost: okresy Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Ústí nad Orlicí

Sokolnické středisko Pardubice

vedoucí: Stanislav Menclík, tel.: 776 308 493
působnost: okresy Chrudim, Pardubice, Svitavy, Trutnov

Sokolnické středisko Písek

vedoucí: Petr Čermík, DiS., tel.: 732 616 960
působnost: okresy Písek, Strakonice

Sokolnické středisko Plzeň

vedoucí: Josef Klein, tel.: 604 829 528
působnost: okresy Plzeň, Plzeň – jih

Sokolnické středisko Praha

vedoucí: Petr Kolomazník, tel.: 605 868 333
působnost: okresy Kutná Hora, Litoměřice, Praha

Sokolnické středisko Praha - východ

vedoucí: Václav Svoboda, tel.: 723 999 323
působnost: okresy Praha, Praha – východ

Sokolnické středisko Přerov

vedoucí: Bohumil Vašínska, tel.: 608 630 397
působnost: okresy Přerov

Sokolnické středisko Rokycany

vedoucí: Mgr. Jan Kumbera, tel.: 736 463 737
působnost: okresy Domažlice, Rokycany

Sokolnické středisko Uherské Hradiště

vedoucí: Pavel Lužik, tel.: 723 552 313
působnost: okresy Břeclav, Uherské Hradiště, Zlín

Sokolnické středisko Znojmo

vedoucí: František Miroš, tel.: 608 876 229
působnost: okresy Třebíč, Znojmo

Poznámka: *Působnost jednotlivých středisek v rámci okresů není dogmatická, v některých okresech se překrývá,*

zejména tam, kde je větší počet sokolníků. Některé okresy z důvodu minimálního počtu sokolníků nejsou uvedeny u žádného střediska, např. v okrese Chomutov působí 2 sokolníci a jsou každý v jiném středisku.

Deklarace dlouhodobé strategie Klubu sokolníků ČMMJ

Sokolnictví je jedna z mála činností, která ojedinělým způsobem neoddělitelně připoutává člověka k přírodě a dává mu nahlédnout do jejího nitra, lidské společnosti již tak vzdáleného. Jako jedna z mála činností umožňuje člověku pochopit to, co je miliony let dáno a ve svém principu nezměněno – neustálý boj o přežití. Umožňuje to pochopit proto, že člověk se stává přímým účastníkem tohoto boje jako velmi blízký pozorovatel.

Sokolnictví je celosvětově ohrožené. Příčinou tohoto ohrožení jsou trendy směřující k totálnímu odtržení lidské společnosti od svých přírodních kořenů. Tyto trendy jsou vedeny nadnárodními globalizačními ekonomickými zájmy prahnoucími po stádovém, beznázorovém a tudíž snadno ovladatelném člověku bez jedinečnosti jeho osobnosti.

K těmto záměrům jsou zneužívány různé prostředky včetně extrémistických ekologických sil ve společnosti bojujících ať již z jakýchkoliv důvodů proti myslivosti, lovu, chovu živočichů v zajetí. Síla těchto složek se celosvětově projevuje v tlaku na státní orgány a tak je následně promítána do legislativy jednotlivých zemí.

Pro zvýšení prestiže českého sokolnictví a jeho pochopení ve společnosti deklaruje Klub sokolníků ČMMJ pro následující období tyto kroky:

- 1. Nastavení nových priorit v činnosti Klubu a to na bázi podpory iniciativ v legislativní a mediální oblasti a jejich neustálý rozvoj*
- 2. Aktivistická ochrana přírody, spolupráce s odbornými organizacemi formou hledání společných témat k diskusi i praktické činnosti*
- 3. Podpora aktivní komunikace s laickou veřejností a laickou ochranářskou veřejností*
- 4. Podpora pouze těch komerčních aktivit týkajících se sokolnictví, které jsou provozovány v rozumné míře a na nejvyšší odborné úrovni; od ostatních je třeba se veřejně distancovat*
- 5. Posilování postavení Klubu v rámci I. A. F. (Mezinárodní asociace pro sokolnictví a ochranu dravců), které bude odpovídat velikosti a významu Klubu*
- 6. Aktivistické zapojení se do vědecké činnosti v oblasti výzkumu biologie a ochrany dravých ptáků*
- 7. Soustavné zvyšování kvalifikace členů Klubu, vysoká odbornost nových členů, náročné sokolnické zkoušky, bezpodmínečné rozjetí se s těmi členy Klubu, kteří konají v rozporu se zákony*

Takto se Klub sokolníků ČMMJ může stát nenapadnutelnou elitní organizací existující na průsečíku historických tradic a současných vědeckých poznatků.

Jedině tak může být sokolnictví trvajícím po několika tisíciletí zachováno i pro další generace.

Opočno únor 2005

*Ing. Petr Zvolánek
předseda Klubu sokolníků ČMMJ*

*Ing. Zdeněk Řehák
jednatel Klubu sokolníků ČMMJ*

ORGANIZAČNÍ ŘÁD KLUBU SOKOLNÍKŮ ČMMJ

§ 1

Úvodní ustanovení

1. Klub sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty (dále jen „klub“) je zřízen v souladu se zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti a s ustanovením § 9 odst. 1 stanov Českomoravské myslivecké jednoty za účelem uchování tradic sokolnictví jako součásti myslivosti v České republice, jeho dalšího rozvoje, ochrany, držby, chovu a výcviku dravců, jakož i lovu s nimi a ochrany jejich životního prostředí. Klub je organizační složkou ČMMJ bez právní subjektivity.
2. Organizaci a činnost klubu upravuje tento organizační řád klubu
3. Klub sokolníků užívá vlastní znak, jehož podoba je vyobrazena v příloze č. 1 tohoto organizačního řádu.

§ 2

Poslání klubu

Posláním klubu je provozování sokolnictví jako nedílné součásti kulturních tradic, myslivosti, ochrany přírody a krajiny, která je systematicky propojenou řadou činností v chovu a ochraně zvěře, včetně péče o trvalý rozvoj těchto hodnot.

Klub plní své poslání tak, že

- sdružuje v sokolnických střediscích členy ČMMJ, kteří jsou nebo mohou v souladu s právními předpisy České republiky a mezinárodními úmluvami být držiteli nebo chovateli dravců (dále jen „sokolníci“).
  - zachovává a rozvíjí tradice sokolnictví a dbá o dodržování ustálených pravidel výcviku a lovu s dravci v souladu s právními předpisy České republiky a mezinárodními úmluvami
  - aktivně se podílí na ochraně dravců v přírodě, jejich biotopů a hnízdišť,
  - se podílí na vědecké činnosti v oblasti ochrany a biologie dravců a sokolnictví
  - působí na soustavný růst odborné a praktické úrovně sokolníků, vydává zpravodaj klubu,
  - eviduje sokolníky a dravce jimi držené a chované,
  - podporuje odchov dravců v péči člověka,
  - účinně napomáhá při zajištění péče o handicapované dravce,
  - organizuje na základě pověření Ministerstva zemědělství sokolnické zkoušky,
  - pořádá sokolnická setkání,
  - seznamuje veřejnost se životem dravců, jejich významem v přírodě a s nutností jejich ochrany,
  - metodicky vede kroužky zájemců o sokolnictví především z řad mládeže a organizuje jejich činnost,
  - spolupracuje s orgány ochrany přírody a dalšími orgány a organizacemi, institucemi i fyzickými a právníckými osobami, jejichž činnost se dotýká zájmů sokolnictví, myslivosti a ochrany přírody,
- m) navazuje a rozvíjí spolupráci se zahraničními sokolnickými a loveckými organizacemi, aktivně se podílí na činnosti Mezinárodní sokolnické federace I. A. F. (International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey) a C.I.C (Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier)

§ 3

Sídlo klubu

Sídlem klubu je sekretariát ČMMJ, Jungmannova 25, 115 25 Praha 1.

§ 4

Orgány klubu

- Orgány klubu jsou členská schůze klubu, sněm, sokolnická rada, výbor klubu a dozorčí rada. Funkce členů výboru klubu, sokolnické rady a dozorčí rady jsou volené. Volební období je pětileté. Tyto volené funkce jsou funkcemi čestnými, stejně jako funkce volené v rámci sokolnických středisek. Funkci člena sokolnické rady nelze kumulovat s funkcí člena dozorčí rady. Z funkce může člen výboru klubu, sokolnické rady, či dozorčí rady odstoupit na základě písemného oznámení členské schůzi klubu, které učiní prostřednictvím předsedy klubu, případně místopředsedy klubu. Po zbytek volebního období bude funkce obsazena v doplňovacích volbách na nejbližší členské schůzi klubu nově zvoleným členem. Člen sokolnické nebo dozorčí rady může být z funkce odvolán na základě neplnění povinností členskou schůzí klubu.

16. Členská schůze klubu je vrcholným orgánem klubu a koná se nejméně jednou ročně.
- a) členská schůze klubu je svolávána předsedou klubu zpravidla prostřednictvím jednatele a vedoucích sokolnických středisek písemně nejpozději 30 dnů předem s udáním pořadu jednání; o návrzích změn programu vzešlých v průběhu členské schůze může být jednáno, souhlasí-li s tím nadpoloviční většina přítomných sokolníků,
  - b) členské schůzi přísluší zejména
    - schvalovat dlouhodobou strategii klubu,
    - v případě aktuální potřeby zřizovat odborné komise a jmenovitě určovat jejich členy, náplň činnosti, či je pověřit výkonem usnesení,
      - projednávat a schvalovat zprávy o činnosti a hospodaření klubu a vzít na vědomí zprávu dozorčí rady za uplynulé období,
      - stanovit plán činnosti klubu na další období,
      - sepisovat o jednání a usnesení členské schůze záznam,
      - jako odvolací orgán rozhodovat o odvoláních proti rozhodnutí sokolnické rady zejména o vyloučení či znovupřijetí z klubu,
      - jako odvolací orgán rozhodovat v případě, že vedoucí střediska není do funkce potvrzen sokolnickou radou,
      - stanovit výši klubového příspěvku,
      - udělovat čestné členství v klubu.
  - c) členská schůze je schopna přijímat usnesení, je-li přítomna nadpoloviční většina sokolníků; hodinu po zahájení určeném v pozvánce je schopna se usnášet i za přítomnosti menšího počtu sokolníků; k přijetí usnesení je třeba souhlasu prosté většiny přítomných sokolníků.

3. Sněmem se nazývá členská schůze konaná každých 5 let, která je schůzí volební. Sněm může být svolán mimořádně i v kratším intervalu. Sněmu přísluší zejména volit přímou tajnou volbou předsedu klubu a další členy výboru klubu a dozorčí radu. Volby předsedy klubu, členů výboru klubu a dozorčí rady probíhají tak, že z navržených kandidátů na jednotlivé funkce účastníci sněmu odevzdávají svůj hlas v tajné volbě pro zvoleného kandidáta. Každý sokolník účastník se sněmu má jeden hlas a nelze hlasovat v zastoupení. Do funkce je zvolen ten kandidát, který obdrží nadpoloviční počet hlasů sokolníků účastnících se sněmu. Pokud žádný z kandidátů neobdrží potřebný počet hlasů, do druhého kola voleb postoupí dva kandidáti pro volenou funkci s nejvyšším obdrženým počtem hlasů. Do funkce je zvolen ten kandidát, který obdrží nadpoloviční většinu z odevzdaných hlasů.

4. . Sokolnická rada je výkonným orgánem klubu, je tvořena výborem klubu a vedoucími sokolnických středisek (dále jen „středisko“) Vedoucí střediska se může nechat při jednání sokolnické rady zastupovat svým pověřeným zástupcem s právem hlasovacím. Toto zastupování musí předem oznámit předsedovi, či jednatelemi klubu. Schází se nejméně 2x ročně. K hlavním úkolům sokolnické rady patří :

- formování dlouhodobé strategie klubu,
- zpracování a schvalování plánu činnosti klubu k naplnění schválené dlouhodobé strategie klubu

- na období mezi členskými schůzemi,
- řízení činnosti klubu mezi jednotlivými členskými schůzemi a podávání o tom zprávy členské schůzi,
  - zřizování sokolnických středisek, rozhodování o jejich zániku,
  - zprostředkování styku členů jednotlivých středisek s výborem klubu,
  - potvrzování ve funkci nebo odvolávání z funkce při neplnění povinností vedoucích sokolnických středisek
    - na základě návrhu výboru schvalování vzniku pracovních skupin a schvalování jejich členů
    - monitoring a analýza všech způsobů prezentace sokolnictví a ochrany dravců jinými subjekty a zaujímání stanovisek k nim,
    - sepisovat o jednáních sokolnické rady zápis,
- stanovení výše poplatku za sokolnické zkoušky a výše zápisného,
- stanovení termínu konání chovatelské porady
- stanovení termínu úhrady členských příspěvků,
- vydávání zpravodaje klubu,
- udělování ocenění klubu,
- vznášení návrhů na udělení čestného členství v klubu,
- plnění dalších úkolů vyplývajících z poslání klubu a schválené dlouhodobé strategie klubu.

Na základě pověření předsedy klubu, výboru klubu, sokolnické rady, či členské schůze plní jednotliví členové sokolnické rady další úkoly vyplývající z těchto pověření.

5. Výbor klubu je výkonným orgánem klubu a součástí sokolnické rady. Schází se podle aktuální potřeby.

- a) výbor klubu má 7 členů a tvoří ho předseda klubu, jednatel klubu, ekonom klubu, člen výboru pro evidenci dravců, člen výboru pro propagaci, člen výboru pro legislativu a člen výboru pro I.A.F.
- b) výbor klubu prostřednictvím svých členů zejména
  - naplňuje schválenou dlouhodobou strategii klubu,
  - organizuje činnost klubu dle schváleného plánu činnosti,
  - plní usnesení členské schůze, či sokolnické rady,
  - v případě aktuální potřeby navrhuje zřízení odborných komisí a jmenovitě určuje jejich členy a náplň činnosti, tyto komise jsou následně schvalovány sokolnickou radou,
  - pořádá a prostřednictvím pověřených pracovních skupin organizuje národní a mezinárodní sokolnická setkání,
  - zabezpečuje po administrativní, věcné, odborné a finanční stránce chod klubu,
  - pořádá a organizuje sokolnické zkoušky,
  - vede evidenci dravců,
  - zajišťuje pro uchazeče o složení sokolnických zkoušek přípravná školení,
  - zabezpečuje styk s dalšími sokolnickými organizacemi,
  - udržuje kontakt a zajišťuje přenos informací mezi klubem a ČMMJ,
  - o jednáních výboru sepisu zápis, se kterým seznamuje ostatní členy sokolnické rady,
  - plní další úkoly vyplývající z poslání klubu, jeho organizačního řádu, stanov ČMMJ a právních předpisů České republiky a mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika, či ČMMJ vázána.
- c) Předseda klubu je statutárním zástupcem klubu, jedná jeho jménem navenek, svolává a řídí členskou schůzi, sokolnickou radu a výbor klubu. Jménem ČMMJ jedná na základě pověření myslivecké rady ČMMJ. Odpovídá za formování a prosazování schválené a veřejně vyhlášené dlouhodobé strategie klubu. Odpovídá za styk se sokolnickými středisky prostřednictvím jejich zástupců v sokolnické radě a výborem klubu. Spolu se členy sokolnické rady odpovídá za organizaci propagace a prezentace sokolnictví a za analýzu všech způsobů prezentace sokolnictví a ochrany dravců jinými subjekty a za reakce na ně. Funkci předsedy KS nelze kumulovat s funkcí člena, či předsedy dozorčí rady. Člen pro propagaci je odpovědný za organizaci a koordinaci

klubových akcí, napomáhá k řešení problematiky vznikající kolem odchovů dravců a alternativních složek sokolnictví. , zodpovídá za činnost redakční rady zpravodaje klubu.

Člen pro legislativu - odpovídá zejména za monitoring české a evropské legislativy týkající se sokolnictví a ochrany dravců, analýzy těchto legislativních prvků a předkládání návrhů výboru klubu, řešení sokolnické radě, případně členské schůzi; řídí legislativní skupinu, odpovídá za její aktivitu v legislativní oblasti a napomáhá k řešení právních problémů sokolníků prostřednictvím členů legislativní skupiny, či externích spolupracovníků

jednatel klubu – je současně místopředsedou klubu, zabezpečuje administrativní chod klubu, vede evidenci členů klubu, při konání členské schůze klubu, sněmu, jednání sokolnické rady a výboru klubu sepisuje vyhotovuje zápisy o těchto jednáních, správnost zápisu ověřuje předseda klubu;

ekonom klubu- vede ekonomickou agendu klubu, zpracovává návrh rozpočtu klubu, sleduje jeho plnění, odpovídá za včasné a správné vyúčtování ČMMJ;

člen rady pro evidenci dravců - zabezpečuje vedení evidence loveckých dravců v držení členů klubu;

zástupce Klubu pro I.A.F - zodpovídá za styk klubu s I.A.F. a dalšími zahraničními sokolnickými a mysliveckými organizacemi, za prezentaci dlouhodobé strategie klubu v této organizaci a zprostředkovává informace od ostatních členů I.A.F sokolnické radě a členské schůzi.

Na základě pověření předsedy klubu, výboru klubu, sokolnické rady, či členské schůze plní jednotliví členové výboru další úkoly vyplývající z těchto pověření.

7. Dozorčí rada sleduje činnost a hospodaření klubu a dozírá na dodržování předpisů sokolníky a orgány klubu. Dozorčí rada je tříčlenná a sestává z předsedy a dvou členů. Funkce člena , či předsedy dozorčí rady nesmí být kumulována s funkcí předsedy klubu, člena výboru klubu, či sokolnické rady. Schází se nejméně 2x ročně, zpravidla před konáním sokolnické rady. Dozorčí rada předkládá podněty k řešení nedostatků výboru klubu, sokolnické radě, či členské schůzi. O výsledcích své činnosti předkládá zprávu členské schůzi a dozorčí radě ČMMJ. Dozorčí rada je metodicky řízena dozorčí radou ČMMJ.

§ 5

Sokolnické středisko

1. Středisko je dílčí složkou klubu a má nejméně 5 sokolníků.
2. Středisko zřizuje sokolnická rada v místech, kde jsou předpoklady pro další rozvoj sokolnictví.
3. Posláním střediska je zjednodušení organizačního styku mezi sokolnickou radou a sokolníky, umožnění lepšího kontaktu mezi členy střediska a jiných středisek, usnadnění výměny zkušeností a poznatků významných pro držení, chov a výcvik dravců, lov s nimi, jakož i pro ochranu dravců v přírodě a jejich biotopů.
4. Při své činnosti středisko spolupracuje s okresními mysliveckými spolky ČMMJ a s uživateli honiteb, orgány ochrany přírody a dalšími subjekty, jejichž činnost se dotýká zájmů sokolnictví, myslivosti a ochrany přírody. Podílí se zejména na myslivecké a ekologické výchově. Působí především na mládež a veřejnost.
5. Při střediscích mohou být ustanoveny kroužky přátel sokolnictví sdružující příznivce zejména z řad dětí a mládeže. Pravidla, jimiž se tato činnost řídí, si stanoví středisko, přičemž musí být v souladu s tímto organizačním řádem a platnými právními předpisy.
6. Středisko zaniká
  - a) zánikem klubu,
  - b) poklesem členské základny pod 5 sokolníků,
  - c) rozhodnutím sokolnické rady, pokud neplní svou funkci,
  - d) rozhodnutím členské schůze střediska.
7. Při zániku střediska je každému zbylému sokolníkovi samostatně přiznán přechodně statut

střediska bez práva členství v sokolnické radě, nezastává-li funkci člena výboru klubu, a to do doby zařazení sokolníka do některého střediska, nejdéle však na dobu jednoho roku.

§ 6

Orgány střediska

1. Orgány střediska jsou členská schůze střediska, výbor střediska a dozorčí rada střediska.
2. Členská schůze střediska je nejvyšším orgánem střediska. Svolává ji písemně vedoucí střediska nejméně 2x ročně. Je schopná se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina sokolníků střediska. Hodinu po zahájení určeném v pozvánce je členská schůze střediska schopna se usnášet i za přítomnosti menšího počtu sokolníků střediska. Usnesení je platné, hlasuje-li pro ně prostá většina přítomných sokolníků střediska. O jednáních členské schůze střediska je sepsován zápis.

Členská schůze střediska:

- přijímá sokolníky do střediska,
- navrhuje sokolnické radě vyloučení sokolníka z klubu,
- schvaluje vyloučení sokolníka ze svého střediska, přičemž tento vyloučený sokolník má statut střediska bez práva členství v sokolnické radě, nezastává-li funkci člena výboru klubu, a to do doby zařazení sokolníka do některého střediska, nejdéle však na dobu jednoho roku,

3. Členská schůze střediska konající se v období kolem ukončení mysliveckého roku je zpravidla schůzí výroční.

Výroční členská schůze střediska:

- schvaluje zprávu výboru střediska a bere na vědomí zprávu dozorčí rady střediska za uplynulé období,
- schvaluje plán činnosti a hospodaření na příští období,
- přijímá zájemce o sokolnictví za uchazeče, přiděluje mu školitele,
- doporučuje uchazeče k sokolnickým zkouškám a navrhuje sokolnické radě jeho následné přijetí do klubu,
- přijímá sokolníky do střediska,
- navrhuje sokolnické radě vyloučení sokolníka z klubu,
- schvaluje vyloučení sokolníka ze svého střediska, přičemž tento vyloučený sokolník má statut střediska bez práva členství v sokolnické radě, nezastává-li funkci člena výboru klubu, a to do doby zařazení sokolníka do některého střediska, nejdéle však na dobu jednoho roku,
- projednává další závažné problémy vnitřního střediskového a klubového života a na pětileté funkční období volí výbor střediska a dozorčí radu střediska; není-li rok volby volebním rokem, zkracuje se funkční období do řádného termínu voleb. Volba výboru střediska a dozorčí rady střediska se musí konat v období 60 dnů před konáním sněmu.

4. Vedoucího střediska potvrzuje ve funkci sokolnická rada. Odvolacím orgánem je členská schůze klubu, v případě, že vedoucí střediska není do funkce potvrzen ani členskou schůzí klubu, může na funkci vedoucího střediska opětovně kandidovat po uplynutí 5-ti let.

5. Výbor střediska je tříčlenný, v případě aktuální potřeby zřizuje další funkce, či odborné komise, jmenovitě určuje jejich členy, náplň činnosti, či je pověřil výkonem usnesení členské schůze střediska,

- organizuje a řídí činnost střediska,
- pečuje o odbornou úroveň svých sokolníků a poskytuje jim odbornou pomoc při výcviku, držbě a chovu dravců a lovu s nimi,
- pořádá výchovné akce,
- kontroluje chov, držbu a výcvik dravců a dbá na řádný průběh lovů;
- informuje radu klubu o nesprávném chovu, nesprávném výcviku nebo porušení právních předpisů členy střediska
- dbá na dodržování mysliveckých a sokolnických tradic, etiky a právních předpisů,
- 1x ročně informuje sokolnickou radu o činnosti střediska,
- zajišťuje praktickou část přípravného školení uchazečů o sokolnické zkoušky,

- doporučuje uchazeče k sokolnickým zkouškám,
- zodpovídá se ze své činnosti členské schůzi střediska a
- vede evidenci loveckých dravců

6. Funkce ve výboru střediska

a) Vedoucího střediska potvrzuje ve funkci sokolnická rada. Odvolacím orgánem je členská schůze klubu, v případě, že vedoucí střediska není do funkce potvrzen ani členskou schůzí klubu, může na funkci vedoucího střediska opětovně kandidovat po uplynutí 5-ti let.

Vedoucí střediska řídí činnost výboru střediska a zajišťuje styk se sokolnickou radou a s ostatními středisky, s okresními mysliveckými spolky ČMMJ a s uživateli honiteb, orgány ochrany přírody a dalšími subjekty, jejichž činnost se dotýká zájmů sokolnictví, myslivosti a ochrany přírody,

b) jednatel střediska v případě potřeby zastupuje vedoucího střediska, zabezpečuje administrativní chod střediska, vede evidenci jeho členů. Při konání členské schůze střediska a jednání výboru střediska vyhotovuje zápisy o těchto jednáních. Správnost zápisu ověřuje vedoucí střediska. Kopii zápisu o těchto jednáních jednatel na požádání předkládá sokolnické radě.;

c) ekonom střediska vede agendu hospodaření střediska, sestavuje návrh rozpočtu, sleduje jeho plnění a odpovídá za včasné a správné vyúčtování střediskových akcí, zpracovává a předkládá přehled o hospodaření střediska, provádí výběr klubových příspěvků a v termínu stanoveném sokolnickou radou je předává ekonomovi klubu, případně plní další úkoly v působnosti výboru střediska.

Dozorčí rada střediska dohlíží na činnost výboru střediska i jednotlivých sokolníků střediska a posuzuje, zda je v souladu s právními předpisy, zásadami myslivecké a sokolnické etiky a tradicemi. Zvláštní pozornost věnuje finančnímu hospodaření, výcviku, držbě a chovu dravců a lovu s nimi. Ze své činnosti se zodpovídá členské schůzi střediska. Dozorčí rada střediska má jednoho nebo tři členy, z nichž je členy střediska zvolen předseda. V případě rovnosti hlasů má předseda hlas rozhodující. Členové dozorčí rady střediska předkládají podněty k řešení zjištěných nedostatků členům střediska a výboru střediska, případně dozorčí radě, sokolnické radě, či výboru klubu k rozhodnutí, či posouzení, pokud o nich není rozhodnuto členskou schůzí střediska.

§ 7

Členství v klubu

1. Řádným členem klubu může být jen člen ČMMJ starší 18 let, který složil sokolnické zkoušky. Povinnosti prokazovat odbornou způsobilost složením této zkoušky jsou zproštěni ti, kteří se stali členy klubu před datem konání prvních sokolnických zkoušek. Práva a povinnosti řádného člena klubu pro běžný rok má jen ten, kdo je klubem evidován a má pro daný kalendářní rok řádně uhrazen klubový příspěvek.

2. Čestné členství v klubu může na návrh sokolnické rady udělit členská schůze významným osobnostem české myslivosti, osobám s mimořádnými zásluhami o rozvoj českého sokolnictví, případně příslušníkům loveckých a sokolnických organizací z jiných zemí, vzniknou-li k tomu oprávněné důvody. Čestní členové jsou zbaveni povinnosti platit klubové příspěvky a nemají právo volit a být voleni do orgánů klubu. Čestný člen má právo čestné členství odmítnout.

3. Za stejných okolností může členská schůze podat myslivecké radě ČMMJ návrh na udělení čestného členství v ČMMJ. Čestné členství může navrhovaná osoba odmítnout.

4. Zájemce o sokolnictví musí nejprve požádat o přijetí za uchazeče členství v Klubu sokolníků v některém sokolnickém středisku, jehož se po složení sokolnických zkoušek stane členem. Ve středisku je přidělen školiteli, u něhož prodělává základní teoretický i praktický výcvik. Délka přípravného školení je minimálně jeden rok. Bližší podmínky upravuje Zkušební řád pro sokolnické zkoušky.

5. Sokolnické zkoušky, jejich organizování a obsah upravují příslušné právní předpisy a pověření

Ministerstva zemědělství ze dne 26. 6. 2003 č.j. 20089/03- 7030 vydané ČMMJ k organizování sokolnických zkoušek a Zkušební řád pro sokolnické zkoušky (Věstník ČMMJ č. 3/03).

Nového sokolníka eviduje pověřený člen výboru klubu na základě podání písemné přihlášky, po úspěšném složení sokolnických zkoušek, zaplacení zápisného a klubového příspěvku a po jeho přijetí do střediska.

6. Členství v klubu zaniká

- a) úmrtím sokolníka,
- b) zánikem členství v ČMMJ,
- c) vystoupením z klubu
- d) nezaplacením klubového příspěvku do termínu stanoveného sokolnickou radou prostřednictvím střediska, jehož je členem,
- e) vyloučením pro závažné porušení mysliveckého řádu, myslivecké nebo sokolnické etiky, právních předpisů zejména v oblasti myslivosti a ochrany přírody, pro jednání proti zájmům ČMMJ nebo klubu, případně z jiných vážných důvodů,
- f) uplynutím jednoho roku od zániku sokolnického střediska v případě, že se sokolník opět do některého sokolnického střediska nezařadil a zrušením klubu,
- g) ztrátou způsobilosti k právním úkonům
- h) zánikem Klubu..

7. Dojde-li k zániku členství pouze na základě neuhrazení řádného členského příspěvku, může být členství obnoveno po úhradě zápisného a klubového příspěvku.

8. O vyloučení člena rozhoduje sokolnická rada, odvolacím orgánem pro toto rozhodnutí je členská schůze. Proti rozhodnutí sokolnické rady o vyloučení sokolníka z klubu, může vyloučený sokolník podat odvolání ve lhůtě 30-ti dnů od doručení rozhodnutí o vyloučení. O znovupřijetí vyloučeného člena rozhoduje na základě návrhu vedoucího střediska, jehož by byl v případě znovupřijetí členem, sokolnická rada. V případě znovupřijetí je třeba uhradit zápisné a klubový příspěvek. V případě znovupřijetí za člena klubu má sokolnická rada prostřednictvím jednatele povinnost informovat o tomto rozhodnutí členskou schůzi na jejím nejbližším jednání. Členská schůze jako odvolací orgán může na základě návrhu kteréhokoliv člena klubu toto rozhodnutí změnit.

9. Člen, jehož členství zaniklo, nemá právo na vrácení příspěvku za běžný kalendářní rok.

10. V případě, že proti některému ze členů Klubu sokolníků bude vzneseno orgány činnými v trestním řízení obvinění z trestného činu v oblasti ochrany přírody a krajiny, nebo myslivosti a Klub sokolníků se o tomto dozví, dojde k automatickému pozastavení jeho členství v Klubu sokolníků do doby projednání tohoto trestného činu před soudem. Toto pozastavení členství spočívá v tom, že nemá právo aktivně se účastnit klubových akcí a nemá právo být volen do orgánů klubu. V případě výkonu funkce v orgánech klubu nebo střediska se pozastavuje výkon těchto funkcí. Pozastavení členství musí být členovi písemně oznámeno, spolu s termínem konání nejbližší sokolnické rady. Současně se členovi, kterému je oznámeno pozastavení členství, stanovuje povinnost podat na nejbližší sokolnické radě vysvětlení k důvodu pozastavení členství a to buď osobní účastí na této radě nebo písemnou formou. V případě zproštění obvinění je členství v Klubu automaticky obnoveno.

§ 8

Práva a povinnosti řádných členů klubu

Řádný člen má právo

- a) volit a být volen do orgánů klubu a svého střediska,
- b) podávat návrhy a stížnosti orgánům klubu a střediska, jehož je členem
- c) požadovat na členských schůzích klubu a svého střediska zprávy o činnosti,
- d) zúčastňovat se akcí klubu a akcí svého střediska,
- e) nosit členský odznak klubu, jakož i odznaky a medaile za zásluhy v sokolnictví,
- f) požívat výhod poskytovaných svým střediskem a klubem včetně práva na obdržení zpravodaje.

Řádný člen má povinnost

- a) řádně platit klubový příspěvek, tj. do termínu stanoveného sokolnickou radou a to prostřednictvím svého střediska,
- b) řídit se stanovami, jednáním a mysliveckým řádem ČMMJ, organizačním řádem klubu, jakož i všemi obecně závaznými právními předpisy na úseku myslivosti, ochrany přírody a krajiny a ochrany zvířat proti týrání a dodržovat opatření vydaná ČMMJ a sokolnickou radou,
- c) dodržovat ustálené myslivecké a sokolnické zvyky a tradice, zejména při lovu dravci a při jejich výcviku,
- d) zúčastňovat se schůzí klubu a svého střediska, plnit úkoly vyplývající ze svěřených funkcí a usnesení členských schůzí a orgánů klubu,
- e) hlásit výboru střediska a výboru klubu do 30 dnů1 měsíce změny mající vliv na členství ve středisku a v klubu,
- f) hlásit členu výboru pro evidenci dravců neprodleně změny mající vliv na evidenci loveckých dravců , a v zákonem stanovené lhůtě příslušným orgánům státní správy, požaduje-li toto zákon.
- g) řádně pečovat o jím držené dravce, a chránit dravce a sovy v přírodě, včetně jejich životního prostředí,

§ 9

Hospodaření klubu

Klub hospodaří podle rozpočtu navrženého sokolnickou radou a potvrzeného mysliveckou radou ČMMJ.

Rozpočet středisek je součástí rozpočtu klubu.

§ 10

Evidence dravců a statistika

Loveckým dravcem se rozumí dravec držený sokolníkem v souladu s právními předpisy České republiky a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Evidence loveckých dravců je centrálně vedena klubem. Pro lovecké dravce je pověřeným členem výboru klubu vydána a doručena držiteli evidenční karta loveckého dravce. V termínu do 30. 11. každého roku provedou střediska statistiku dravců dle druhů a předají je k dispozici jednatelem klubu. Kdo odchoval ke dni konání chovatelské porady v běžném roce mláďata dravců, je povinen nahlásit jejich počet dle druhů do statistiky Klubu sokolníků prostřednictvím střediska nebo jednatele.

§ 11

Ocenění sokolníků

Za zásluhy o sokolnictví může být sokolnickou radou udělováno čestné uznání, stříbrný nebo zlatý odznak klubu a za mimořádné zásluhy o sokolnictví sokolnická medaile.

§ 12

Schválení organizačního řádu

Tento organizační řád byl po projednání v sekretariátu ČMMJ schválen členskou schůzí klubu dne 26. února 2005. Současně pozbyl platnosti organizační řád schválený (PÚV ČMS dne 25. ledna 1984) 23. února 2002.

F. 1. 6. Stručný slovníček sokolnické terminologie

B

Balast – nestrávitelná část potravy dravců, tvořená peřím či srstí, z níž je v rámci trávicího procesu tvořen vývržek

Balón – výcviková pomůcka ke krouživému čekání dravců vysokého letu, používá se místo draka při bezvětrí

C,Č

Cvičná kořist – živý kus zvěře používaný k výcviku dravce k lovu, při použití je nezbytné se řídit ustanoveními zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Čepička – součást výstroje dravců, je to kožená kukl (zakrytí výhledu) zpravidla sokolovitých dravců a orlů, aby se nezneklidňovali

D

Divoch – dravec

Dloužec – asi 1,5 m dlouhý kožený řemínek nebo tná šňůra z umělých vláken sloužící k uvázání dravce posedu.

Drak – výcviková pomůcka ke krouživému čekání dravců vysokého letu, používá se místo balónu při větrném počasí

Dravci nízkého letu – dravci čeledi krahujcovitých (*Accipitridae*)

Dravci vysokého letu – dravci čeledi sokolovitých (*Falconidae*)

H

Hagard – dravec

Haluzník – mladý dravec, který již nesedí hnízd, ale postává na větvích poblíž hnízda (haluzích), ještě není schopen letu.

Hladové pruhy – ztenženiny per, které mohou vzniknout nedostatečnou výživou dravce v době jejich růstu

Hnízdoš – mladý dravec, který se ještě zdržuje v hnízdě.

Hrazda – (vysoký posed) – vodorovná tyč k níž se dravec uvazuje, má

CH

Chvatová pouta – základní součást výstroje dravce, zpravidla kožené řemínky, které má připevněny na stojácích, jejich pomocí se připevňuje k posedu, při stání na rukavici je za ně přidržován.

Chvaty – pařáty dravce

I

Imprinting – sociální vtištění během senzitivní periody, kdy mládě vychovávané rodičem jiného druhu, zpravidla přijme ento druh za partnera

Inseminace – umělé oplození

Inkubace – doba zahřívání snůšky do vylíhnutí mlád'at

J

Jangoli – zejména v asijském sokolnictví používaná výstroj dravce, umožňuje usměrnění jeho vrhání sokolníkem za kořistí

Jmenovka – zpravidla kovová nebo umělohmotná destička nebo kroužek se jménem a adresou sokolníka, je to právními předpisy stanovená povinná součást výstroje dravce

K

Kalhotky – peří na lýtkách dravců

*Kondice dravce – konkrétní fyzický i psychický stav dravce, rozlišuje se nízká, lovecká a vysoká,
Krouživé čekání – způsob lovu se sokolovitými dravci, kdy dravec krouží ve výšce nad sokolníkem a loveckým psem, po zvěře na ni útočí střemhlavým letem*

L

Lapard – dravec z přírody

Lehký sokol – sokol, který ochotně krouží ve vysoké výšce

Letky – velká nosná pera na křídlech dravce (ruční a loketní)

Licousy (= sokolí vous) – typická tmavá kresba ve tváři sokolovitých dravců

Lovecký styl – způsob lovu dravce typický pro konkrétní druh nebo jedince

N

Nízký posed – posed, z něhož dravec při seskoku dosáhne na zem, jestřábí oblouk nebo sokolí a

O

Oblouk – druh nízkého posedu užívaný odvykle pro umístění dravců nízkého letu (jestřábí oblouk)

Obratlík – jedna ze základních částí výstroje dravce, spojuje poutka dravce dloužem, aby nedošlo k jejich při uvázání dravce k posedu

Obutí (= chvatová poutka) – základní součást výstroje dravce, zpravidla kožené řemínky na chvatech (nohách) dravce

Odstínění – sejmutí čepičky z hlavy dravce

Onášení – způsob výcviku dravce, nošením na pěsti se dravec seznamuje s prostředím a se sokolníkem, dosahuje se tak jeho krotkosti

Ozobí – žlutá kůže u kořene zobáku

P

Pařát (= chvat) – noha dravce

Peřenec (= vábitko) – pomůcka využívaná k výcviku sokolovitých dravců, atrapa z ptačích křídel představující

Prachové peří (= chmýří) – první peří mladého dravce

R

Reintrodukce – vypouštění jedinců za účelem obnovení či posílení populace druhu

Rolničky – lehké zvonečky, součást výstroje dravce

Rýdovák – ocas dravce, sestává z dvanácti rýdovacích (ocasních) per

S, Š

Sokolí vous (= licousy) – tmavé charakteristické skvrny v opeření hlavy sokolovitých dravců

Stoják – noha dravce

Štříkanec – výměšek dravce, moč je v něm bílá, stolice tmavší

Šat – opeření ptáka

Šat mladých – opeření dravců v prvním roce jejich života, resp. nedospělých jedinců

Šat starých (dospělých) – opeření dospělých jedinců

Špalek – jeden z nízkých posedů užívaný pro sokolovité dravce (sokolí špalek) nebo pro orly (orlí špalek)

T

Terček – same drav, který bývá obvykle o třetinu menší než samice

Těžký sokol – sokol, který nerad krouží ve vch výškách

U

Útočný let – útok, bezprostřední pronásledování kořisti dravcem

V

Vábítko (= peřenec) – atrapa kořisti vyrobená z ptačích křídel, pomůcka k výcviku sokolovitých dravců

Vázání – uchopení a držení kořisti dravcem

Vedení kořisti – nežádoucí chování dravce, kterým

Vlečka – pomůcka k výcviku dravce, vycpaná kůže (králíci, zaječí, liščí), která bývá tažena na šňůře

Volání – nežádoucí křik mladých dravců dožadujících se nakrmení a přítomnosti sokolníka

Volné sledování - způsob výcviku dravce, kdy dravec přeletuje ze stromu na strom nad jdoucím sokolníkem, případně při tom z koruny stromu útočí na kořist

Volný let – zejména v minulosti využívaná metoda výcviku mladých sokolovitých hnízdošů k získání výborných letových vlastností, jedná se o krátkodobé volné vypuštění mladých, ještě nesamostatných dravců

Vrhání (= házení)

Vyrážení – pokus rušení odlétnout od posedu nebo z pěsti

Vysoký posed (hrazda) – typ posedu, na němž je dravec upoután na krátko a nedosáhne z něj na zem

Vývržek – nestrávené složky potravy dravce (peří, srst), které dravec v podobě válečku v průběhu trávicího procesu vyvrhne

Z

Záraz – rychlé usmrcení bodnutím do vazů

Zastínění – nasazení čepičky dravci

Zavazák – špičatý lovecký nůž s úzkou čepelí a ztupeným ostřím, aby nedošlo k poranění prstů dravce při zárazu zvěře, kterou drží

Zejk – výstupek na horní čelisti zobáku sokolovitých dravců

Zbloudění – ulétnutí sokolnický vycvičeného dravce

Zbraně – drápy dravců